

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

**Povědomí obyvatel Jindřichova Hradce o faktorech, které
zapříčinily pokles porodnosti v Jindřichově Hradci.**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program:

SOCIÁLNÍ POLITIKA A SOCIÁLNÍ PRÁCE

Autor: Diana Čizmadia

Vedoucí práce: Ing. Jan Bednář, Ph.D.

České Budějovice 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem *Povědomí obyvatel Jindřichova Hradce o faktorech, které zapříčinily pokles porodnosti v Jindřichově Hradci*, jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské/diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské/diplomové práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2. 5. 2019 .....

Diana Čizmadia

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu práce Ing. Janu Bednářovi Ph.D., za odborné rady a vedení mé bakalářské práce. Dále potom celé rodině, která mi byla oporou po celou dobu studia.

Povědomí obyvatel Jindřichova Hradce o faktorech, které zapříčinily pokles porodnosti v Jindřichově Hradci

Abstrakt

Teoretická část práce se zabývá popisem demografie, základní historickou definicí, pojmem porodnost a faktory, které ovlivnily pokles porodnosti.

Výzkumná část se zabývá obyvateli města Jindřichův Hradec a jejich míněním, tedy postoji, názory a povědomím, které zastávají v souvislosti s poklesem porodnosti. Výzkum probíhal pomocí kvantitativního výzkumu a výsledky jsou zaznamenány do grafů.

Cílem výzkumné části bylo zjistit, jaké povědomí mají obyvatelé města Jindřichův Hradec o poklesu porodnosti, o faktorech, které pokles porodnosti zapříčinily, o povědomí dopadu do sociální oblasti a informovanosti.

1. dílčí cíl: Zjistit, jaké povědomí mají obyvatelé Jindřichova Hradce o poklesu porodnosti v Jindřichově Hradci a zda podle nich dopadá pokles porodnosti i na sociální sféru, případně jak.

2. dílčí cíl: Zjistit povědomí obyvatel Jindřichova Hradce o vybraných faktorech, které zapříčinily pokles porodnosti.

3. Dílčí cíl: Zjistit, jak jsou obyvatelé Jindřichova Hradce informováni o poklesu porodnosti.

Hypotéza 1: Obyvatelé Jindřichova Hradce jsou obeznámeni s poklesem porodnosti v tomto městě. Dále jen H1.

Hypotéza 2: Obyvatelé Jindřichova Hradce se shodnou, že má pokles porodnosti dopad na sociální sféru. Dále jen H2.

Hypotéza 3: Obyvatelé Jindřichova Hradce se nejčastěji shodnou, že do faktorů poklesu porodnosti patří rozšíření antikoncepce. Dále jen H3.

Hypotéza 4: Obyvatelé Jindřichova Hradce se shodnou, že nejsou dostatečně informováni o porodnosti a o faktorech působících na pokles porodnosti. Dále jen H4.

H1, H2 a H4 byly potvrzeny. H3 byla vyvrácena.

Klíčová slova

Demografie; porodnost; antikoncepce; informovanost

Awareness of the residents of Jindřichův Hradec about the factors, that cause fallen of birth rate.

Abstract

The theoretical part of the thesis deals with the description of demography, the basic historical definition, the term birth rate, factors that influenced falling birth rates, knowledge about impact to social sphere and foreknowledge.

The research part deals with the residents of the town Jindřichův Hradec and their opinion, attitudes and knowledge they have about falling birth rates. The research was carried out using quantitative research and the results are recorded in graphs.

The aim of the research part was to find out what opinion the residents of town Jindřichův Hradec have about falling birth rates and the factors that caused falling birth rates. The main goal was divide into three parts, which were work out into 4 hypotheses.

First aim: Find out what the residents of Jindřichův Hradec are aware of about falling birth rates in Jindřichův Hradec and whether the fall in the birth rate also affects the social sphere, or how.

Second aim : To find out the inhabitants of residents Jindřichův Hradec about selected factors that caused falling birth rates.

Third aim: To find out how the inhabitants of Jindřichův Hradec are informed about falling birth rates.

Hypothesis 1 : The residents of Jindřichův Hradec are familiar with falling birth rates.

Hypothesis 2: The residents of Jindřichův Hradec agree that the the birth rate fallen has impact on the social sphere.

Hypothesis 3: The residents of Jindřichův Hradec usually determine that the contraceptive extension is a factor that caused fallen in the birth rate.

Hypothesis 4: The residents of Jindřichův Hradec agree that they are not sufficiently informed about the birth rate decline.

H1, H2, H4 was confirmed. H3 wasn't confirmed.

Key words

Demography; birthrate; contraception; informations

Obsah

1	Teoretická část.....	9
	Město Jindřichův Hradec	9
1.1	Demografie.....	9
1.1.1	Stručná historie demografie	10
1.1.1.1	Vývoj porodnosti od roku 1990 v České republice.....	11
1.1.2	Porodnost	13
1.1.2.1	Ukazatele porodnosti.....	14
1.1.3	Plodnost	14
1.1.3.1	Ukazatele plodnosti	15
1.1.4	Úhrnná plodnost.....	15
1.1.5	Klasifikace narozených.....	15
1.1.6	Reprodukční období.....	16
1.1.7	Úmrtnost	16
1.2	Demografické stárnutí	17
	Hlavní důvody poklesu porodnosti	17
1.2.1	Soužití nesezdané.....	17
1.2.2	Odkládání narození dětí	18
1.2.3	Antikoncepce, interrupce	19
1.2.4	Zahraniční migrace	20
1.2.5	Nezaměstnanost	21
1.2.6	Emancipace žen	22
1.2.7	Vzdělání	23
1.2.8	Bytová politika.....	23
1.2.9	Singles.....	24
2	Cíl práce, dílčí cíle, hypotézy	25
2.1	Cíl práce	25
2.2	Dílčí cíle, hypotézy	25
3	Metodika, průběh výzkumu, charakteristika výzkumného souboru.....	27
3.1	Metodika	27
3.2	Průběh výzkumu.....	27
3.3	Výzkumný vzorek	28
3.4	Operacionalizace	30
4	Výsledky dotazníkového šetření.....	31

4.1	Povědomí obyvatel Jindřichova Hradce o poklesu porodnosti v Jindřichově Hradci, dopad poklesu porodnosti na sociální sféru.	35
4.2.	Povědomí obyvatel Jindřichova Hradce o některých konkrétních faktorech, které zapříčinily pokles porodnosti.	41
4.3.	Zjistit, jakou potřebu mají obyvatelé Jindřichova Hradce být informováni o faktorech poklesu porodnosti.	45
5	Verifikace hypotéz a diskuze.....	49
5.1	Verifikace hypotéz	49
5.2.	Diskuze.....	52
6	Závěr.....	57
7	Seznam použitých zdrojů	58
8	Seznam vyobrazení.....	63
9	Seznam příloh.....	65
10	Seznam použitých zkratk	69

Úvod

Demografie jako taková je vědní obor zaměřený na populaci. V tomto vědním oboru se zkoumá porodnost ale i potratovost, dále úmrťi a migrace. Tyto jevy můžeme charakterizovat jako základní demografickou událost.

Je obecně známo, že porodnost za posledních dvacet let velice klesla. Je to tím, že Česká republika prošla od 90. let 20. století ke změnám postojových hodnot. Se změnami souvisí zejména rozšíření antikoncepce a možnost interrupce, která dříve byla společností opovrhována. Dále souvisí s emancipací žen ať už na trhu práce, či v politické sféře. Ženy těhotenství oddalují také kvůli zvýšení kvalifikace, nebo mají možnost vycestovat například za prací do zahraničí. S tím souvisí i výše zmíněná migrace.

Bakalářská práce se tedy bude zabývat základním vymezením demografie, porodností a hlavními vlivy, které zapříčinily pokles porodnosti.

Bakalářská práce je rozdělena do několika kapitol. V první kapitole popisují současný stav a teoretická východiska práce. Tato kapitola se dělí do několika podkapitol. Tyto podkapitoly se zabývají definicí demografie, stručnou historií demografie, vymezením pojmů porodnost, plodnost, ukazatele plodnosti, porodnosti, klasifikace narozených, reprodukční období, úmrtnost, historie demografie, vývoj porodnosti od roku 1990 a hlavní důvody poklesu porodnosti. Druhá kapitola se zaměřuje na cíl práce a dílčí cíle, které byly stanoveny, také na hypotézy. Metodika, průběh výzkumu a charakteristiku výzkumného vzorku nalezneme ve třetí kapitole. Zaznamenává výsledky dotazníkového šetření, kde výsledky srovnávám do grafů, jsou ve čtvrté kapitole. Pátá kapitola se věnuje verifikaci hypotéz a diskuzi. Šestá kapitola obsahuje závěr.

1 Teoretická část

Město Jindřichův Hradec

Jelikož se bakalářská práce bude zabývat daty okresu Jindřichův Hradec, je důležité, aby bylo toto město alespoň trochu popsáno. Město jsem si vybrala díky místní znalosti, protože v tomto regionu žiji.

Město se nachází v Jihočeském kraji nedaleko Českých Budějovic, Tábora či Pelhřimova. Podle ČSÚ (2019) k roku 2018 sčítá město 21 445 obyvatel. Z toho 10 210 mužů a 11 235 žen. Ke stejnému roku zaznamenává 222 živě narozených dětí a 189 zemřelých, 421 přistěhovalých a 469 vystěhovalých. Přirozený přírůstek je tedy 33 a úbytek stěhováním je 48.

V první části bakalářské práce se zaměřím na vymezení základních pojmů, které s porodností souvisí. I přesto, že tyto pojmy jsou neodmyslitelnou součástí daného tématu či problematiky, cílem bakalářské práce je analyzovat hlavní vlivy na pokles porodnosti a ne porodnost či demografii jako takovou.

1.1 Demografie

Demografii můžeme chápat jako složení dvou slov a to démos – lid a grafein – psát. Zjednodušeně řečeno je to věda o lidské populaci. Tato definice ale není přesná, protože popisem lidské populace se zabývá i spousta dalších věd. Pro přesnější zjednodušenou definici musíme říci, že demografie studuje reprodukci populace (Koschin, 2005).

Demografie se zabývá jak velikostí lidské populace, tak její strukturou a vývojem (Klufová, Poláková, 2010).

Všechny tyto znaky zkoumá demografie především z kvantitativního hlediska. Zaměřuje se především na soubor či část populace. Z pojmu demografie vzniklo slovo demograf či demografka, jsou to lidé, kteří se zabývají demografií a studují ji (Pavlík, Kalibová, 2005).

Dle Klufové (2008) se z člověka postupem času stává biosociální jednotka, protože se jednak stará o zachování druhu reprodukováním nových jedinců, na druhou stranu se

stará i o materiální stránku ve svém životě, kterou můžeme brát jako vztah společenský. Reprodukcí lidských populací můžeme chápat jako proces narození či úmrtí, branou jako přirozenou obnovu stavu obyvatelstva, ale i jako celkovou obnovu chápanou jako stěhování neboli migraci. Důležitou demografickou strukturou je struktura stavu obyvatelstva podle věku a pohlaví, které označujeme jako hlavní znaky demografie.

Podle Roubíčka (1997) zkoumání věku a věkové struktury má význam jak v biodemografickém pojetí (zkoumání prožitých let od narození), tak v pojetí sociodemografickém (každý věk, kterého člověk dosáhne, představuje určitou životní situaci). Život od narození do smrti je složitý cyklus, v němž se životní etapy a fáze opakují jak v generacích tak některé i v životech.

1.1.1 Stručná historie demografie

Začátek demografie můžeme oproti jiným vědním disciplínám určit přesně – leden 1662. Zakladatelem se stal John Graunt, který se na základě výkazů o zemřelých pokusil sestavit řád vymírání v Londýně. Díky jeho práci se projevil zájem o otázky populačního vývoje a v 17. a 18. století vznikla spousta teorií, které se snaží řešit otázky ekonomické, politické a sociální (Koschin, 2005).

Vládnoucí třídy již ve starověku pociťovaly potřebu zjištění stavu obyvatelstva. Jejich cílem bylo ovšem zjistit stav vojáků či majetku. Modernější formu sčítání obyvatelstva můžeme zaznamenat v 17. století (Klufová, 2008).

Práce s demografií se v českých zemích objevovaly od poloviny 18. století. Založení Ústavu pro antropologii a demografii na filosofické fakultě české Karlovo-Ferdinandovy University bylo prvním úspěšným pokusem o konstituování demografie. Zakladatelem byl český antropolog Jindřich Matieg, který také přednášel o základech demografie. Klíčový byl ale pro rozvoj demografie statistický úřad. Státní statistický úřad byl založen v roce 1918 a odbor pro statistiku vedl Antonín Boháč, který také organizoval první a druhé československé sčítání lidu. František Fajfr byl druhá významná osobnost. Díky jeho zásluze se odehrálo také poválečné sčítání lidu (Koschin, 2005).

Klufová a Poláková (2010) doplňují přesné roky sčítání lidu, kterých se zasloužil Antonín Boháč a to 1921 a 1930. S tímto sčítáním lidu se uskutečnilo i sčítání bytů.

S Koschinem (2005) souhlasí Klufová a Poláková (2010) a označují Antonína Boháče za zakladatele demografie a autora pro Českou republiku nejdůležitějších demografických studií.

Pro sčítání lidu je velmi důležité zjistit co nejvíce možných informací, musí se tedy vypracovat jasný základní postup. Mělo by být dáno, kdo se bude sčítat, kde se dané sčítání uskuteční, musí být vybráni pracovníci, vytvořit se dotazníky, dotazníky dále zpracovat a vyhodnotit. Proto se sčítání obyvatelstva uskutečňuje jen jednou za deset let (Klufová, Poláková, 2010).

1.1.1.1 Vývoj porodnosti od roku 1990 v České republice

Datum 17. 11. 1989 uvádí Bartoňová et al. (2010) jako nejvýznamnější milník dějin České republiky, která jako taková započala svoji existenci 1. 1. 1993.

Česká republika zaznamenala v těchto letech velikou demografickou změnu. Porodnost se rapidně snížila, vzrůstá podíl dětí narozených mimo manželství a roste věk matek při narození prvního dítěte. K roku 1990 či 1991 se narodilo 130 tisíc dětí, oproti tomu v roce 1995 se narodilo méně než 100 tisíc dětí a v letech 1999 méně než 90 000. V roce 1994 překročí počet zemřelých počet narozených a mluvíme tak o prvním úbytku obyvatelstva přirozenou měrou (Rychtaříková, Kučerová, 2008).

Podle Fialové et al. (2000) se od roku 1990 demografické chování měnilo nejdříve velmi pomalu a po té během několika málo let velice rychle. V západoevropských zemích tyto změny trvaly déle než dvě desetiletí. Bylo umožněno rozvíjet podnikání, ženy se stávaly emancipovanější, na vysoké školy chodil větší počet mladých lidí a mohlo se cestovat. Změny byly ale i v důsledku ekonomického a politického vývoje.

S tím souhlasí i Bartoňová (2010) a přidává, že novým jevem se stala i zahraniční migrace, která do této doby nebyla možná. Jediným procesem, který se neodchýlil, byla rozvodovost.

Mezi lety 1992-1994 došlo k velkému snížení sňatečnosti. Stále rostla rozvodovost. Vzhledem k nemožnosti najít byt zejména z finančních důvodů se nerozšiřovalo nesezdané soužití mezi mladými. Populační vývoj byl dále ovlivněn hormonální antikoncepcí, díky které se postupně snižoval počet interrupcí. Ženy sňatky odkládaly do vyššího věku (Fialové et al. 2000).

Matoušek (2003) uvádí, že se trend objevuje už na počátku šedesátých let 20. století. Tímto trendem se rozumí značné snížení sňatečnosti, porodnosti a vyšší počet žen, které dítě vychovávají samy.

Podle Bartoňové et al. (2010) se Česká republika dostala v roce 1993 na míru porodnosti číslem 1,67 živě narozeného dítěte na jednu ženu. Tento pokles dále pokračoval až do roku 1999, kdy zaznamenáváme 1,13 živě narozeného dítěte na jednu ženu.

Fialová et al. (2000) dále uvádí, že cenové hladiny stouply, s nimi i pracovní příjmy, ty ale nebyly přijímány tak citlivě jako právě cenové hladiny. Část obyvatelstva je brala negativně a tím se změnila demografická reprodukce. Volnější způsob života vytvářel silné konkurenční prostředí pro uzavírání manželství a zakládání rodin. V těchto letech roste i nezaměstnanost, která postihuje právě mladé lidi bez praxe.

Možný (2002) dále uvádí, že v devadesátých letech klesla nejvýrazněji porodnost nejmladších žen, tedy do dvaceti let. U osmnáctileté ženy byla pravděpodobnost porodu čtyřikrát menší v roce 2000, než v roce 1991. Naopak od roku 1995 se porodnost u žen starších 25 let mírně zvyšuje. Ženy narozené v letech 1930-1935, porodily v průměru 2,7 dítěte. Ženy narozené v letech 1950-1955 v průměru 2,2 dítěte. Ženy narozené v letech 1965-1970 se dá očekávat porodnost 1,3 až 1,5.

V dnešní společnosti je průměrný počet živě narozených dětí méně než dvě, to je pod úroveň prosté reprodukce. V letech 1995-2005 se Česká republika dostala až na hodnotu 1,3 živě narozených dětí. V mnoha zemích ubývá obyvatelstvo přirozenou měnou (Rychtaříková, Kuchařová, 2008).

Stát na jednu stranu podporuje porodnost zejména tím, že poskytuje materiální podporu pro ženy a matky, na druhou stranu uzákonil antikoncepci a interrupci, takže umožňuje počet dětí redukovat (Kuchařová, Tuček, 1999).

Pokud shrneme výše zmíněné informace, jedná se o takzvaný koncept druhého demografického přechodu, který je zejména charakterizován změnou vnímání rodiny a manželského soužití. Hovoří se o proměnách, které souvisejí se změnou plodnosti, kdy klesla pod úroveň prosté reprodukce. Zaznamenáváme také zvýšení individualismu, se kterým vzrůstá i snaha prosazení sama sebe na úkor založení rodiny. Často je tedy také zmiňována celková proměna osob jak v hodnotové orientaci osob, tak v jejich demografickém chování. Tyto změny považovali autoři konceptu druhého demografického přechodu, kterými jsou D. J. van de Kaa a R. Lesthaeghe za tak

zásadní, že je uvádí jako nové trendy demografického chování obyvatel (Van de Kaa, 1999).

Van de Kaa (1999) shrnul tento demografický přechod do bodů. Mezi tyto body zařadil například již zmíněný pokles úhrnné plodnosti, pokles úhrnné prvosňatečnosti spolu s tím, že vzrůstá věk při prvním sňatku, nárůst počtu nesezdaných soužití, výrazný nárůst úhrnné rozvodovosti, využívání antikoncepčních metod k plánování rodičovství, či nárůst podílu narozených dětí mimo manželství.

1.1.2 Porodnost

Porodnost je hromadný jev, který spolu s úmrtností patří do složky demografické reprodukce. Porodnost si můžeme představit jako populační růst, kdy dochází ke změně počtu obyvatelstva. Rozlišujeme porody živě narozených dětí a těch, které zemřely před nebo během porodu. Život začíná narozením živého dítěte (Roubíček, 1997).

Porodnost můžeme definovat jako proces narození. Zejména se jedná o živě narozené děti, kdy se ovlivňuje populační růst. Pokud bude více narozených dětí, bude větší populační růst a naopak (Vandeschrick, 2000).

Porodnost závisí především na plodivosti jinak řečeno fekunditě, která se označuje jako schopnost ženy родit. Termínem fertilita rozumíme výsledný efekt fekundity, vyjádřený počtem narozených dětí (Kalibová et al. 2009).

Míra porodnosti závisí také na dostupnosti a kvalitě zdravotní péče. Zatímco u nás můžeme hovořit o velmi kvalitní a dostupné zdravotní péči, v jiných zemích se takto kvalitní péče nevyskytuje. Proto se zde vytváří instituce na plánování porodu, aby byl co nejbezpečnější (Maru et al, 2017).

Porodnost má vliv na stárnutí populace. Pokud ženy rodí mnoho dětí, jedná se o mladou populaci, rodí-li jich ale málo, populace začne stárnout (Rabušic 1995).

Studie ukazují, že starší ženy mívají častěji vícečetná těhotenství. Tento trend se ale objevuje především v zemích Evropy jako je například Švédsko, Německo nebo Španělsko. Důležitou roli zde hrají politické faktory (Heino et al, 2016).

Porodnost se snižuje globálně, zejména v rozvinutých a ekonomicky aktivních zemích. Zdá se také, že bude mít za následek velmi kritické politické změny, ekonomický pokles, kulturní nestabilitu a další. Generace dětí se promění v generaci pracujících a rodičů. Odkládání porodnosti bude mít negativní dopad na růst ekonomiky

a schopnost generací podpořit společnost, jako je například podpořit důchody, vzdělání, zdravotní služby a tak dále. Všechny tyto změny budou souviset s odkládáním manželství, volbou životního stylu, neznalostí rodičovství a tak dále (Song et al, 2018).

1.1.2.1 Ukazatele porodnosti

- Čistá plodnost – pokud bereme v úvahu jen živě narozené děti (Pavlík, Kalibová, 2005).
- Hrubá plodnost – v úvahu bereme děti narozené živě i mrtvě (Pavlík, Kalibová, 2005).
- Diferenční plodnost – jedná se o plodnost odlišných skupin obyvatelstva například sociálních skupin (Pavlík, Kalibová, 2005).

1.1.3 Plodnost

Plodnost je počet živě narozených dětí, které se narodí určitému páru v plodném období. Můžeme ji rozdělit na čistou a hrubou, kdy čistá jsou jen živě narozené děti, zatímco hrubá zahrnuje i mrtvě narozené (Kalibová, Pavlík, 2005).

Počet narozených se obvykle značí písmenem N. Do populace vymezené územím patří zejména ti, kteří mají na našem území trvalé bydliště. U živě narozených se trvalé bydliště odvíjí od trvalého bydliště matky. Takže sem patří i děti, které se narodily v zahraničí, pokud měla jejich matka trvalé bydliště v České republice (Koschin, 2005).

Obecně platí, že pokud obecná plodnost nepřibývá nebo neubývá, měla by se rovnat míře úmrtnosti. V minulosti se vývoj porodnosti míře úmrtnosti podobal. V dnešní době tomu ale tak není, proto můžeme hovořit o vymírání populace (Koschin, 2005).

Konečná plodnost je pro nás velice důležitý ukazatel, který nám ukazuje, jaký průměrný počet dětí se narodil jedné ženě v jejím reprodukčním období. Samotné rozdělení společnosti a vývoj nerovností v reprodukčním chování (například vzdělání, příjem, postavení na trhu práce a podobně), mohou negativně či pozitivně působit na demografickou reprodukci (Šprocha et al, 2016).

1.1.3.1 Ukazatele plodnosti

- Hrubá míra – počet živě narozených dětí sledované populace. V současnosti není hrubá míra tak dobrým ukazatelem, vztahuje se totiž na celou populaci, bez ohledu na to, zda mohou mít všichni děti (Kalibová et al. 2009).
Hrubá míra se většinou udává za jeden prožitý rok (Vandeschrick, 2000).
- Obecná míra – zaměřuje se jen na ženy v reprodukčním věku a zahrnuje narozené děti (Poláková, Klufová, 2010).

1.1.4 Úhrnná plodnost

Jedná se o průměrný počet dětí narozených jedné ženě za její reprodukční období tedy 15-49 let. Předpokladem je, aby míry plodnosti podle věku, zaznamenané ve sledovaném kalendářním roce, zůstaly neměnné (ČSÚ 2014).

1.1.5 Klasifikace narozených

Narozené můžeme klasifikovat podle určitých znaků. Narození jsou tříděni podle znaků, které demografická událost zjišťuje. Mluvíme hlavně o: pohlaví, zda se jedná o mrtvě či živě narozené dítě, zda byla matka vdaná či nikoliv, jaká byla délka jejího těhotenství, hmotnost dítěte, pořadí dítěte a vzdělání a státní příslušnost matky a otce (Koschin, 2005).

- Pohlaví - podíl narozených děvčat je víceméně neměnný. Rodí se přibližně 48,5 % děvčat a zbytek tedy okolo 51 % jsou chlapci. Už John Graunt určil v roce 1662 podíl chlapců na 51,4%. Poměr mezi narozenými dívkami a chlapci se charakterizuje spíše takzvaným sekundárním poměrem pohlaví. Uvádí se v promile a 1 060 promile pak znamená, že na 1 000 děvčat se narodí 1 060 chlapců (Koschin, 2005).
- Vitalita - pod tímto pojmem rozumíme třídění na živě a mrtvě narozené. Úroveň závisí především na lékařské péči či péči o těhotné, a jelikož se tato péče neustále zlepšuje, snižuje se i počet mrtvě narozených. Existuje také takzvaný

index perinatální úmrtnosti, který se zaměřuje na úmrtí plodu před narozením (Koschin, 2005).

- Legitimita - jednoduše řečeno, zda se plod narodil v manželství nebo mimo manželství. Nezáleží na tom, kdo jsou biologičtí rodiče, jen na tom, zda byla žena v době porodu vdaná. S pohledem na instituci manželství se podíl narozených mimo manželství značně mění (Koschin, 2005).
- Zralost - jedná se zejména o to, zda je plod připraven žít ve vnějším světě. Rozlišujeme děti donošené, které se narodily po dokončení 37. týdnů těhotenství a děti zralé, jejichž porodností hmotnost byla 2 500 gramů. Potom děti nezralé, jejichž hmotnost byla menší než 2 500 gramů (Koschin, 2005).
- Socioekonomická skupina - dříve se pod socioekonomickou skupinou zjišťovalo vzdělání, zaměstnání, zaměstnavatel a zdroj obživy. Nyní už zjišťujeme jen vzdělání. Ženy s vyšším vzděláním mají děti až ve vyšším věku. Ženy pracující manuálně mají více dětí, mají také zpravidla nižší vzdělání (Koschin, 2005).

1.1.6 Reprodukční období

Začíná tehdy, kdy dívka dostane první menstruaci (menarche) a stává se ženou. Přibližně mluvíme o 15 roku života. Končí poslední menstruací, kdy začíná menopauza tj. kolem 49 let. Žena je v tomto období schopna rodit (Poláková, Klufová, 2010).

1.1.7 Úmrtnost

Úmrtností rozumíme vymírání. Závisí na nemocnosti, způsobu života, zdravém životním stylu a tak dále (Kalibová et al. 2009).

Koschin (2005) tvrdí, že úmrtí je nenávratné vymizení bioelektrických procesů v centrální nervové soustavě, ale jen doktor může určit, zda se jedná o návratné či nenávratně vymizení.

Jako první se demografie začala zabývat právě úmrtností. Zajímala se o ni jako o hromadný jev. Ze začátku se lidé zajímali jen o úmrtnost, která nastala u dané populace v určitém časovém úseku. Nyní se stále více zajímá o jednotlivá úmrtí. Příkladem může být, že se nyní demografie zabývá věkem zemřelého, jeho sociálními či profesními charakteristikami, dříve to tak nebylo. Všechny živé organismy stárnou, proto je to

jejich přirozený proces. Se stárnutím souvisí délka lidského života, která je podmíněná životními cykly (Klufová, Poláková, 2010).

1.2 Demografické stárnutí

Zásadním sociálním rizikem, které vyplývá z vývoje porodnosti v České republice, je demografické stárnutí. Systém sociálního zabezpečení se rozvíjel především v dobách, kdy v české společnosti převládali produktivní jedinci. To se začalo postupem času měnit, právě tím, že se snižovala porodnost, odkládalo se rodičovství, přičemž se řada potenciálních matek stávala dobrovolně bezdětnou. Díky neustálé modernizaci zdravotnictví a komplexními změnami životních podmínek se začala prodlužovat délka života, což se stalo dalším fenoménem, podporujícím demografické stárnutí. Na sociální systém je vlivem stárnutí populace vyvíjen stále větší tlak a společnost se díky těmto podmínkám musí přizpůsobit (Rabušic, 1995).

Můžeme si všimnout řady možných opatření, která naši politici prosazují například v podobě reformy penzijního systému, kam patří zvyšování hranice věku při odchodu do důchodu, víceplířové financování starobních důchodů či omezování odchodů do předčasných důchodů. Důvod pro taková opatření je především ten, že úbytek jedinců z řad produktivní populace je zkrátka neúměrný příbytku jedinců z řad již neproduktivní populace (Kaczor, 2011).

Hlavní důvody poklesu porodnosti

1.2.1 Soužití nesezdané

(Kalibová et al., 2009) jako nesezdané soužití uvádí proces, kdy partneři opačného pohlaví nejsou ve svazku manželském. Partneři spolu žijí, mají společnou domácnost, v některých případech i děti. Nejsou ale formálně svoji. Tento trend je nového původu, i když bychom ho mohli pozorovat i dříve a to mezi nevolníky.

Rodiny v celé západní civilizaci se za posledních několik desetiletí rapidně změnily. Dříve nesezdané soužití nebylo společensky tolerované. S křesťanským smýšlením souvisela přísná monogamie a zákaz sexu mimo manželství. S tím souvisí i role muže a ženy (Možný, 2002).

Podle Vítečkové a Brabcové (2010) se od počátku 90. let se začíná rozšiřovat a v současnosti je tento trend stále populárnější a dochází i ke změně pohledu veřejnosti.

V dřívějších dobách, kdy ještě nebylo nesezdané soužití tolik rozvinuté a bylo tabuizované, se dokonce označovalo i za deviantní chování. Dnes je ale společností uznávané a pokládáno za sociální normu. Rozšíření nesezdaného soužití s sebou nese změny s tradičními vzorci cest do manželství, kdy fáze námluv bývá nahrazena za nesezdané soužití. Můžeme pozorovat krátkodobé nesezdané soužití či dlouhodobé, které je spojené i s vytvářením potomků a společné domácnosti (Rabušic, 2001 in Kontakt 2010 s. 488,489).

Nesezdané partnerství může také sloužit jako příprava na manželství, 84 % těch, kteří žijí se svým partnerem v nesezdaném soužití, mají do budoucna v plánu manželství Fialová et al. (2000).

ČSÚ (2014) uvádí, že nejvíce nesezdaných partnerství zaznamenáváme ve větších městech s více než 100 tisíci obyvateli. Dále uvádí, že více než 56 % těchto párů jsou bez závislých dětí. Ženy mladší 25 let také žijí častěji v nesezdaném soužití. Závisí zde také na vzdělání jedince. Nejčastěji totiž v tomto partnerství žijí vysokoškolsky vzdělané ženy. Souvisí to zejména s tím, že většina žen okolo 25 let věku dokončuje studia. Nesezdané partnerství můžeme díky těmto informacím považovat za důvod snížení porodnosti.

1.2.2 Odkládání narození dětí

Český statistický úřad uvedl v roce 2017 statistickou ročenku Jihočeského kraje, kde se mimo jiné zaměřuje na věk matky při narození dítěte. Odkládání narození dítěte do vyššího věku má za následek pokles úhrnné plodnosti. V Jihočeském kraji se narodilo v roce 2016 celkem 6 765 dětí, z toho 18 mrtvě. Věk matky ukazuje, že s přibývajícím věkem počet narozených dětí roste. Do 14 let 1 dítě, 15- 17 let 51 dětí, 18-19 let 109 dětí, 20-24 let 834 dětí, 25-29 let 2 082 dětí, 30-34 let 2 337 dětí, 35-39 let 1 113 dětí, 40 a více 220 dětí.

Český statistický úřad (2008) dále uvádí, že se od roku 1991 kdy průměrný věk matky byl 24,4 roku, zvýšil tento průměrný věk na 29,2 v roce 2007. Výrazně se zvýšil i věk matky při prvním dítěti a to k roku 2007 na věk 27 let.

1.2.3 Antikoncepce, interrupce

Antikoncepce má za úkol zabránit otěhotnění po pohlavním styku. Nejznámější metodou je přerušovaná soulož či periodická abstinence, kdy partneři souloží jen ve dny, kdy nemá žena ovulaci. Muži používají jako antikoncepční pomůcku například kondomy. Ženy čípky, pěnové tablety, výplachy ale i nitroděložní antikoncepci, kam můžeme zahrnout spirálu či mašličku (Kalibová, Pavlík 2005).

Ženská antikoncepce způsobila zcela jistě revoluční změnu, kdy se člověk vymkl přírodě. Žena nyní rozhoduje kdy a zda vůbec dítě chce, sexuální slast tedy není spojena s přímým reprodukčním vývojem (Možný, 2002).

S Možným (2002) souhlasí i Rychtaříková (2010) a dodává, že ženy začaly používat hormonální antikoncepci častěji až po roce 1989 a mezi lety 1989 a 2008 vzrostla její spotřeba desetkrát.

Podle Matouška (2003) je interrupce prostředkem, kterým si žena může určit, zda dítě chce nebo nechce.

Interrupce byla legalizována roku 1957 a od té doby došlo ke zhruba třem milionům nechtěným otěhotnění, kdy si žena nechala dítě vzít. Více než polovina těchto interrupcí byla provedena na vdaných ženách, třetina na žádost svobodných žen a zbytek na ženách rozvedených či vdovách (Možný, 2002).

Matoušek (2003) dále uvádí, že od roku 1986 stačí, aby si žena podala písemnou žádost a za poplatek jí je interrupce provedena. Česká republika se zasazuje o to, aby se mnohonásobil poplatek za interrupci, či aby stát dotoval antikoncepční pomůcky. Ve světě vidíme dva pohledy na tento pojem. Jednak pohled konzervativní, který zastává názor, že i počaté dítě má mít právo na život a proti němu pohled liberální, který tvrdí, že každá žena má mít právo na vlastní volbu.

Český statistický úřad (2008) uvádí zásadní informaci a to tu, že počet umělého přerušování těhotenství stále klesá. Jako příčinu uvádí zejména to, že je větší dostupnost antikoncepce. V roce 1992 skončilo potratem každé druhé těhotenství, v roce 2007 každé čtvrté. Klesl i podíl mladších žen do 24 let věku a vzrostl podíl žen ve věkové skupině 30-34 let.

Je zde nutné zmínit, že existují také instituce, které ženám pomáhají dítě počít. Existuje totiž také spousta žen, které dítě mít chtějí, ale nemohou ho mít. Většinou kvůli zdravotním komplikacím. Je to pro ně naděje jak mít rodinu. Jedná se o kliniky

asistované reprodukce, kde díky metodám k tomu určeným mohou pomoci ženám otěhotnět (Aznar et al, 2017).

1.2.4 Zahraniční migrace

Migraci můžeme definovat jako změnu bydliště, která se udála v určitém věku jedince a v určitý čas, zajímá nás i odkud a kam migrace směřuje (Vandeschrick 2000).

Migrací rozumíme změnu trvalého či obvyklého místo pobytu, která předpokládá vybudování života na jiném místě. Do migrace tedy nezahrnujeme přesun v rámci stěhování do sousední ulice. Migrace přispívá k pestrosti populace. Pokud se přistěhuje člověk s jinými zvyky, přináší s sebou něco nového. Do migrace zahrnujeme dva procesy a to imigraci a emigraci. Imigrace je stěhování se do populace, emigrace z populace (Koschin, 2005).

Podle Vavrejšnové (2011) se stala migrace důležitým pojmem dnešního světa. Celková migrace stále roste. Zaznamenáváme ji v každé době ať už ve starověku rozsáhlým pohybem lidí tzv. barbarských kmenů, začátkem středověku tzv. stěhování národů, koncem devatenáctého a začátkem dvacátého století přesuny obyvatel Evropy do Severní Ameriky, dvacáté století přesuny kvůli válečným konfliktům, či migraci za prací zaznamenané v poslední době.

Podle Colliera (2017) ale migrace od vypuknutí světové války byla velmi složitá a pro některé skupiny osob i nemožná a imigranti se v naší zemi stali nevítanými. Republika se stala bimodální, jinak řečeno dělila se na dvě třídy a to bohatou a chudou. To souvisí i s tím, že některé země byly a jsou bohatší než druhé. To láká zejména mladé a talentované lidi z nejméně bohatých zemí do zemí bohatších, kde by mohli svůj talent uplatnit a získat i větší peníze.

Stojanov (2014) rozděluje migraci na krátkodobou či dlouhodobou. Mezi krátkodobou migraci uvádí reakci na určitou životní situaci či životní ztrátu například zaměstnání. Do dlouhodobé migrace začleňuje adaptační strategii, související například s obdobím sucha či ztrátu možnosti bydlení.

Hlavní důvody migrace jsou ekonomické důvody, sociální nerovnost, osobní ambice, získání větší kvalifikace (Stojanov, 2014).

Vavrejšnová (2011) souhlasí se Stojanovem (2014) a důvody rozepisuje na politické, etnické, touhu po změně, hledání azylu či ekonomické důvody související s hledáním lepších životních podmínek.

Se Stojanovem (2014) souhlasí i Bartoňová (2010) a dodává, že nejčastěji evidovanou zahraniční migrací je dlouhodobá pracovní migrace.

Vavrejšnová (2011) uvádí, že v České republice jsme se mohli setkat s poválečnými odsuny a přesídlování německého obyvatelstva, hlavně u pohraničí. To vyvolalo nutnost uzavření dohody o přechodném zaměstnání dělníků ze zahraničí, jelikož na zemědělských půdách chyběly pracovní síly.

Bartoňová (2010) uvádí, že s modernější dobou se zvyšuje i celková migrace. Avšak při přihlédnutí na osoby vystěhovalé a přistěhovalé se celkový počet migrace v naší republice zvyšuje. Od roku 1989 zaznamenáváme totiž stále větší počet přistěhovalých osob, než osob vystěhovalých.

S Bartoňovou (2010) souhlasí i Vavrejšnová (2011), která ovšem uvádí rok 1991 jako mezník, kdy se zvýšil celkový počet přistěhovalých nad vystěhovalými.

Podle Bartoňové (2010), patří k rysům moderní společnosti i vysoká geografická mobilita. Díky větší dostupnosti mobilních prostředků se zvýšila intenzita stěhování, dojíždění za prací či celková mobilita do větších vzdáleností. Od pádu železné opony v roce 1989 se Čechům umožnil pohyb přes hranice České republiky.

Dále Bartoňová (2010), rozděluje migraci na trvalé přistěhování či vystěhování a migraci spojenou s pracovní příležitostí, která patří k nejčastěji evidovaným způsobům v České republice.

Podle Českého statistického úřadu od roku 2005 můžeme zaznamenat značné zvýšení zahraniční migrace. V roce 2005 se vystěhovalo z České republiky 2 269 obyvatel. V roce 2015 to bylo už 3 921 obyvatel (ČSÚ, 2015).

Podle nové ročenky Českého statistického úřadu (2017) se v roce 2016 přistěhovalo 5 480 lidí. Vystěhovalo se 4 836 lidí. Hovoříme tedy o přírůstku a to 644 lidí.

1.2.5 Nezaměstnanost

Od poloviny 60. let 20. století model demografického chování odpovídal životnímu způsobu, ke kterému vedl „reálný socialismus“. Do práce vstupovalo takřka veškeré

práceschopné obyvatelstvo a to i matky s malými dětmi, jelikož jim to stát umožňoval rozvinutou sítí jeslí a mateřských škol (Fialová et al., 2000).

V socialistickém Československu prakticky neexistovala nezaměstnanost. V 90. letech 20. století se nezaměstnanost pohybovala okolo 3 %, její následný nárůst například v roce 2003 až na 9,9 % souvisel s hospodářskou recesí u nás, ale i u zahraničních partnerů, dále s posilováním kurzu české koruny (Rychtaříková, Kuchařová, 2008).

Podle Mareše (2002) řada lidí ztrácí své zaměstnání zejména kvůli technologickému pokroku, kdy jsou po lidech požadovány nové kvalifikace, vyšší či jiné vzdělání nebo lepší dovednosti. Problémem na trhu práce je také to, že je vyšší poptávka po kvalifikaci, které je na trhu nedostatek.

Mareš (2002) dále tvrdí, že nezaměstnanost má velký vliv na společenský život nezaměstnaných. Klesá totiž jejich životní úroveň, která je spojená s poklesem příjmů, dále má vliv na společenské vztahy a na rodinu.

Úřad práce České republiky nám nabízí kompletní přehled vývoje nezaměstnanosti od června roku 2004 do měsíce předcházejícímu aktuální měsíc. Od roku 2004 se nezaměstnanost rapidně snížila. V červnu roku 2004 míra dosahovala celým 9,2 % (ÚP, 2018).

1.2.6 Emancipace žen

De Singli (1999) tvrdí, že tradičním pohledem na rodinu byl úkol muže, jako hlavy rodiny, postarat se o rodinu hlavně po finanční stránce. To mu dávalo v rodině nejvyšší autoritu. Úkol ženy byl zajišťovat chod domácnosti, péči o děti a mezilidské vztahy. Moderní pohled na rodinu však vytváří mezi ženou a mužem důležitost vzájemné odpovědnosti, která souvisí s tím, aby si každý mohl vytvořit svou identitu.

Ženy se začaly v šedesátých a sedmdesátých letech 20. století organizovat, za účelem ženského volebního práva, které by jim umožnilo legislativní změny (Abramsová, 2005).

Elhstainová (1999) uvádí, že ženy které bojovaly za rovnost mezi mužem a ženou tzv. sufražetky často argumentovaly tím, že muži jsou destruktivní a sobečtí a že například politika potřebuje ženu jako ekvivalent dobra, něžnosti a lidství.

Vítězství sufražetek bylo nevyhnutelné. Soukromá sféra se stala středem zájmů a byla upravena zákony. Tuto ideologii však narušila světová válka, stát po ženách vyžadoval, aby rodily co nejvíce dětí. Muži odcházeli do války a vláda toho využívala, aby ospravedlnila návrat k dřívějším hodnotám (Abramsová 2005).

Bocková (2007) uvádí, že výrazně vzrostl podíl studujících žen.

Je nutné, aby si žena s mužem vytvořili vzájemné partnerství. V dnešní době, se žena stává více emancipovanou. Objevuje se ve stále více profesích, jako je například management a v odborných profesích, jako třeba doktorka či pracovnice médií (Hartz, 2003).

Elhstainová (1999) ve své knize popisuje pohledy významných mužů v historii na ženu ve společenském či politickém myšlení. Uvádí například, že se Rousseau obával toho, že pokud se bude žena chtít vyrovnat muži, bude se také více jako muž chovat a tím dojde ke zmenšení vlivu, který žena na muže má.

Jsem toho názoru, že s emancipací žen souvisí pokles porodnosti. Pro mě je to tedy jev negativní, v dopadu na porodnost. Pokud by se ale ženy nezasazovaly o stejná práva, jako mají muži, dnes bychom my ženy nemohly studovat, neměly bychom žádné hlasovací právo, nemohly bychom pracovat na stejných pozicích jako muži a tak dále. Zde tedy považuji emancipaci za velmi pozitivní.

1.2.7 Vzdělání

Český statistický úřad 2018 uvádí, že v roce 2016 se v České republice vzdělávalo 46% osob sledované populace ve věku 18-69 let. Dospělí se do vzdělávání zapojují hlavně z ekonomických, kulturních a sociálních faktorů.

Podle Fialové et al. (2000) patří vzdělání také mezi vlivy, které zapříčinily pokles porodnosti. Spousta mladých lidí se od 90. let 20. století mohli rozhodnout, zda chtějí studovat a spousta jich také studovat šla.

1.2.8 Bytová politika

Mladí lidé považují v dnešní době za jednu z nejdůležitějších podmínek pro narození dítěte získání vlastního vytu nebo možnost bydlet samostatně. Neuvážené zásahy dřívějšího direktivního systému dovedly trh k deformaci a jeho současná

nedokonalost si vynucuje, aby se mu věnovala maximální možná pozornost (Kučera, 2005).

Stát by měl svoji politiku podle ČSÚ (2014), zaměřit především na poskytování výhodných půjček, podpoře stavebního spoření a hypoték, deregulaci nájemného a příspěvku na bydlení. Kdy by novomanželské půjčky měly hlavně usnadnit pořízení bydlení a vybavení bytu mladým rodinám.

1.2.9 Singles

Pojem singles označuje jedince, kteří nechtějí vstupovat do manželství, protože jim vyhovuje to, že žijí sami. Mají totiž možnost se věnovat kariéře, osobním zálibám a mají více sexuálních partnerů. Na druhou stranu také cítí pocit osamocení a izolace. Vzorce chování singles jdou za jedno s reorganizací společnosti po roce 1989, která se dotkla i mezilidských vztahů. Tato skupina tak zrcadlí požadavky na maximální svobodu individua, a naopak na minimalizování možných limitujících závazků, které překáží v seberealizaci a představují pro jistou formu bariéry. Způsob života velkou měrou přispívá snižující se sňatečnosti, a celkově k poklesu porodnosti v České republice. Obojí zmiňované je zkrátka příliš velkým závazkem, a je tedy zvažováno. Také v tomto případě hrají velkou roli moderní sdělovací prostředky (Jandourek, 2009).

2 Cíl práce, dílčí cíle, hypotézy

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem, který jsem si stanovila, bylo zjistit, jaké povědomí mají obyvatelé města Jindřichův Hradec o poklesu porodnosti, o faktorech, které pokles porodnosti zapříčinily, o povědomí dopadu do sociální oblasti a informovanosti.

Abych zjistila co nejvíce informací potřebných k dosažení cíle, rozdělila jsem si hlavní cíl do třech dílčích cílů, které jsem dále ověřovala hypotézami.

2.2 Dílčí cíle, hypotézy

1. dílčí cíl: Zjistit, jaké povědomí mají obyvatelé Jindřichova Hradce o poklesu porodnosti v Jindřichově Hradci a zda podle nich dopadá pokles porodnosti i na sociální sféru, případně jak.

Úkolem prvního dílčího cíle je zjistit, zda obyvatelé Jindřichova Hradce vědí, že v jejich městě klesla porodnost, pokud ano, zjistit, zda mají povědomí alespoň o jednom faktoru, který pokles zapříčinil. Dále se cíl zaměřuje na to zjistit, zda podle obyvatel pokles zapříčinil i nějaké dopady do sociální sféry a pokud ano, tak alespoň jeden dopad vymezit.

H1: Obyvatelé Jindřichova Hradce jsou obeznámeni s poklesem porodnosti v tomto městě.

H2: Obyvatelé Jindřichova Hradce se shodnou, že má pokles porodnosti dopad na sociální sféru.

2. dílčí cíl: Zjistit povědomí obyvatel Jindřichova Hradce o některých konkrétních faktorech, které zapříčinily pokles porodnosti.

Úkolem druhého dílčího cíle je zaměřit se na některé konkrétní faktory, které popisuje literatura jako hlavní faktory, které zapříčinily pokles porodnosti.

H3: Obyvatelé Jindřichova Hradce se nejčastěji shodnou, že do faktorů poklesu porodnosti patří rozšíření antikoncepce.

3. Dílčí cíl: Zjistit, jak jsou obyvatelé Jindřichova Hradce informováni o poklesu porodnosti.

Úkolem třetího dílčího cíle je zjistit, zda se obyvatelé Jindřichova Hradce cítí být dostatečně informováni o faktorech působících na pokles porodnosti a zda by uvítali, aby se k nim dostávalo více informací, popřípadě jak.

H4: Obyvatelé Jindřichova Hradce se nejvíce shodnou, že nejsou dostatečně informováni o porodnosti a o faktorech působících na pokles porodnosti.

3 Metodika, průběh výzkumu, charakteristika výzkumného souboru

3.1 Metodika

Metoda použitá pro začátek výzkumu byla sekundární analýza dat, kdy jsem pomocí dat z Českého statistického úřadu určila, jak se vyvíjela porodnost od roku 1990 v České republice a Jindřichově Hradci. Samotný výzkum pak probíhal metodou dotazování pomocí dotazníků, které patří do kvantitativního sběru dat. Disman (2008) uvádí, že velké množství dat je možno zkoumat právě výše zmíněným kvantitativním výzkumem, protože se týká velkého počtu populace.

Disman (2011) uvádí, že hlavním znakem kvantitativního výzkumu je dedukce, nejprve je stanoven problém, který se následně zkoumá. Problém může být definován jak v realitě, tak v sociální teorii. Daný problém se převádí do hypotéz, které se následně ověřují získanými daty. Je tedy nutné, aby autor sbíral pouze taková data, která jsou potřebná a bezprostředně se týkají hypotéz. Výsledkem výzkumu jsou poté přijaté či zamítnuté hypotézy.

Technika použitá pro sběr dat, bylo osobní dotazování, o němž Adamec (in Šubrt, 1998, str. 119) udává, že se jedná o techniku, kdy tazatel předčítá otázky respondentovi a sám si odpovědi zaznamenává do dotazníku. Průšová (in Šubrt 1998 str. 119) uvádí, že analýza dat se skládá ze čtyř základních kroků. Mezi ně patří editace, kódování, tabulace a pokročilé analýzy. Je důležité, aby data byla shrnuta, porovnána a aby bylo možné v nich najít určité vztahy a souvislosti. Další použitou technikou bylo elektronické dotazování, kdy dochází ke sběru dat pomocí webových stránek online. V dotazníku byly použity otevřené a uzavřené otázky. Data jsou převedena do databáze a jsou z nich vytvořeny tabulky a grafy s výsledky. Na konci jsou testovány hypotézy a je zkoumán vztah mezi proměnnými.

Pro kódování a tabulaci dat jsem využila program Microsoft Excel.

3.2 Průběh výzkumu

Elektronický výzkum se týká náhodně oslovených obyvatel Jindřichova Hradce na sociálních sítích, především na inzercích, které jsou vytvářeny a používány obyvateli města Jindřichův Hradec. Elektronicky byl dotazník vytvořen na webové stránce Survio.

Osobní výzkum se realizoval přesněji v parku, na ulicích, před obchodními centry, před školami a zdravotnickým zařízením. Sběr dat probíhal 3 týdny, do půlky března 2019. Toto období bylo vybráno záměrně, aby získaná data byla co nejaktuálnější. Jelikož dotazník probíhal také v elektronické podobě, není možné určit, kolik přesně bylo osloveno respondentů. Pokud respondent u otázky č. 3 „Bydlíte v Jindřichově Hradci“ odpověděl ANO a na otázku č. 4 „Zvýšil, nebo snížil se podle Vás počet narozených dětí od roku 1990?“ odpověděl: SNÍŽIL, byl dotazník dále vyplněn.

Respondenti, kteří byli osloveni při osobním výzkumu, doplňovali stanovené kvóty, které odpovídají složení obyvatel Jindřichova Hradce, tedy základního souboru. Charakteristika toho souboru byla ověřena pomocí výše zmíněné sekundární analýzy dat z dostupných databází ČSÚ.

3.3 Výzkumný vzorek

V práci jsem se zaměřila na kvantitativní výzkum a použitou technikou konstrukce vzorku byl kvótní výběr. Struktura souboru respondentů odpovídá skladbě skutečného rozložení populace v Jindřichově Hradci. Maximální možná odchylka jsou 2 %.

Do výzkumu jsem zařadila jen respondenty, kteří spadali do tří kategorií, které jsem vymezila. První kategorií bylo pohlaví, tedy žena a muž, druhou kategorií byl věk a třetí kategorií bylo, že respondent musel bydlet v Jindřichově Hradci. Respondenty podle věku jsem si rozdělila podle sčítání lidu z roku 2011 (Český statistický úřad) do čtyř věkových kategorií. Věkové kategorie jsou:

- 15-29 let
- 30-49 let
- 50-69 let
- 70 let a více.

Počet respondentů zařazených do kategorií jsem vypočítala z procentuálního zastoupení obou skupin pohlaví, které jsem rozdělila podle věku.

Tabulka č. 1: Zastoupení obyvatel Jindřichova Hradce v rámci vymezených kategorií. Vyjádřeno absolutně a relativně.

Tabulka 1: Zastoupení obyvatel Jindřichova Hradce v rámci vymezených kategorií. Vyjádřeno absolutně a relativně.

	Ženy	%	Muži	%	Celkem	%
15-29	1 977	49,9	1 983	50,1	3 960	21,6
30-49	3 225	51,8	2 998	48,2	6 223	34
50-69	3 112	52,9	2 768	47,1	5 880	32
70+	1 443	63	849	37	2 292	12,5

Zdroj: Vlastní výzkum

Z této tabulky jsem vypočítala procentuální složení populace zahrnuté ve výzkumném vzorku. Celkem odpovědělo 270 respondentů, po odečtení respondentů, kteří odpověděli, že se porodnost zvýšila a respondentů, kteří nebydlí v Jindřichově Hradci, zbyl počet respondentů 252. Výsledný výzkumný vzorek je tedy následující:

Tabulka 2: Zastoupení respondentů v rámci vymezených kategorií. Vyjádřeno absolutně a relativně.

	Ženy	%	Muži	%	Celkem	%
15-29	25	48	27	51,9	52	20,6
30-49	45	52,9	40	47	85	33,7
50-69	42	52,5	38	47,5	80	31,7
70+	22	62,8	13	37,1	35	13,8

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky je patrné, že se téměř u všech kategorií podařilo dodržet kvóty, je to způsobeno tím, že jsem si předem stanovila, jaký počet respondentů bude v určitých kategoriích potřeba, aby se procentuální zastoupení respondentů rovnalo procentuálnímu zastoupení obyvatel Jindřichova Hradce. Pokud se již splnil určitý počet respondentů v dané kategorii pomocí elektronického dotazování, doplňovala jsem chybějící respondenty náhodným výběrem v rámci osobního dotazování.

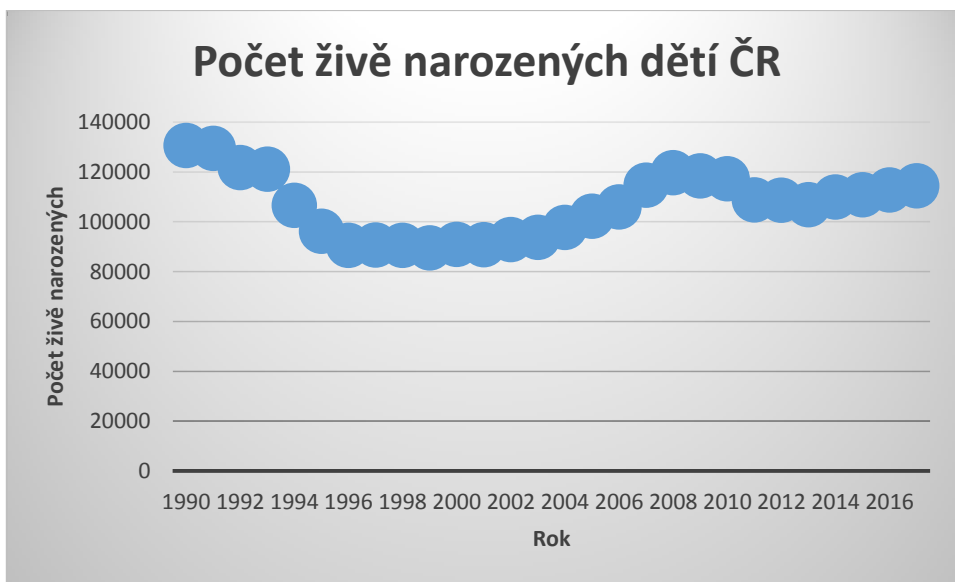
3.4 Operacionalizace

- Porodnost – porodností rozumíme takový jev, který patří do hlavních složek demografické reprodukce. Jedná se o populační růst, při kterém se mění počet obyvatelstva (Roubíček, 1997). Porodnost je v bakalářské práci zkoumána především technikou rozdaných dotazníků, kde respondenti odpovídají, zda se podle nich porodnost snížila a popisují faktory poklesu porodnosti.
- Antikoncepce – pojem antikoncepce je zkoumán v rámci dotazníkového šetření, kde respondenti odpovídají, zda podle nich patří antikoncepce do faktorů poklesu porodnosti.
- Sociální sféra – pojem je zkoumán v dotazníkovém šetření, kde respondenti odpovídají, zda podle nich dopadá pokles porodnosti i do sociální oblasti.

4 Výsledky dotazníkového šetření

Bakalářská práce se zabývá poklesem porodnosti v Jindřichově Hradci. Bylo nutné prokázat, zda vývoj porodnosti v okrese Jindřichův hradec odpovídá vývoji tohoto ukazatele v České republice. Tuto skutečnost jsem zjišťovala pomocí sekundární analýzy dat z databáze Českého statistického úřadu. Popisují ji dva následující grafy a to obrázek č. 1 a obrázek č. 2.

Na **obrázku č. 1** je patrné, že od roku 1990 porodnost klesala, největší propad zaznamenáváme v roce 1996, kdy se porodnost dostala na číslo 90 446, od té doby se začala porodnost pomalu zvyšovat. Stále se ale jedná o nízké číslo, kdy k roku 2017 zaznamenáváme počet 114 405 narozených dětí, což je stále hluboce pod úrovní prosté reprodukce to je 2,1 dítěte na jednu ženu v plodném věku.

Obrázek 1: Počet živě narozených dětí v ČR. Vyjádřeno absolutně.

Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek č. 2 popisuje porodnost v Jindřichově Hradci. Je patrné, že v Jindřichově Hradci se vyvíjela porodnost podobně, jako v České republice, jedinou výjimkou je rok 2013, kdy porodnost klesla nejvíce a to na 180 živě narozených dětí. Od roku 1990 stále zaznamenáváme pokles porodnosti.

Obrázek 2: Počet živě narozených dětí v Jindřichově Hradci. Vyjádřeno absolutně.

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulky č. 3, 4, 5 a 6 popisují absolutní a relativní vymezení toho, jak se od roku 1990 vyvíjela porodnost. V tabulce č. 5 a 6 jsou leta zprůměrována pro snadnější přehled. Jak si můžeme všimnout, v České republice zaznamenáváme od roku 1990 pokles porodnosti. Zatímco v Jindřichově Hradce se od roku 1990 porodnost mírně zvyšovala. Pokles zaznamenáváme až v roce 1995 a to skoro o 20%. Tento pokles dále přetrvává a v podstatě kopíruje vývoj v České republice.

Tabulka 3: Relativní počet narozených dětí ČR a JH

Vývoj v ČR			Vývoj v JH		
Rok	%	Absolutně	Rok	%	Absolutně
1990	100	130 564	1990	100	282
1991	99,1	129 354	1991	103,2	291
1992	93,2	121 705	1992	105,7	298
1993	92,7	121 025	1993	104,3	294
1994	81,6	106 579	1994	104,6	295
1995	73,6	96 097	1995	86,5	244
1996	69,3	90 446	1996	84,8	239
1997	69,4	90 657	1997	79,1	223
1998	69,3	90 535	1998	77,3	218
1999	68,5	89 471	1999	71,3	201
2000	69,6	90 910	2000	74,4	210
2001	69,5	90 715	2001	80,1	226
2002	71,1	92 786	2002	78,8	222
2003	71,8	93 685	2003	83	234
2004	74,8	97 664	2004	73,6	208
2005	78,3	102 211	2005	84,8	239
2006	81,1	105 831	2006	93,2	218
2007	87,8	114 632	2007	94,3	266
2008	91,6	119 570	2008	88,7	250
2009	90,6	118 348	2009	86,9	245
2010	89,7	117 153	2010	73	206
2011	83,2	108 673	2011	74,8	211
2012	83,2	108 576	2012	75,9	214
2013	81,7	106 751	2013	63,8	180
2014	84,1	109 860	2014	81,9	231
2015	84,8	110 764	2015	78	220
2016	86,3	112 663	2016	78	220

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 4: Průměr 4 let

Česká republika		Jindřichův Hradec	
Rok	%	Rok	%
1990-1993	96,2	1990-1993	103,3
1994-1997	73,5	1994-1997	88,8
1998-2001	69,2	1998-2001	75,8
2002-2005	74	2002-2005	80,1
2006-2009	87,8	2006-2009	90,1
2010-2013	84,5	2010-2013	71,9
2014-2016	85,1	2014-2016	79,3

Zdroj: Vlastní výzkum

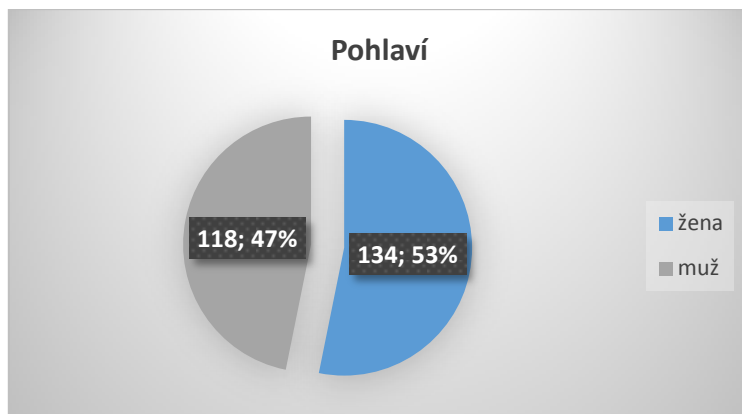
Jak vyplývá z této tabulky je zřejmé, že v letech 1990 - 2009 vykazovala porodnost sice stejný trend, ale byla o několik procentních bodů vyšší než v České republice, od roku 2010 se situace změnila a hodnoty dosahované v Jindřichově Hradci jsou o několik procentních bodů nižší než v České republice.

Vymezila jsem, že porodnost v Jindřichově Hradci klesla, zaměřím se tedy nyní na výsledky z realizovaného šetření. Tato kapitola se člení do tří podkapitol, rozdělených podle dílčích cílů, ve kterých se věnuji testování hypotéz. Vždy jsou v podkapitole uvedeny tabulky a grafy, které zachycují výsledky šetření.

4.1 Povědomí obyvatel Jindřichova Hradce o poklesu porodnosti v Jindřichově Hradci, dopad poklesu porodnosti na sociální sféru.

Obrázek č. 3: Pohlaví respondentů.

Cílem bylo zjistit, kolik žen a kolik mužů odpovídalo na položené otázky. Graf znázorňuje, v dotazníku odpovídalo 118 mužů a 134 žen. Vyjádřeno absolutně a relativně.

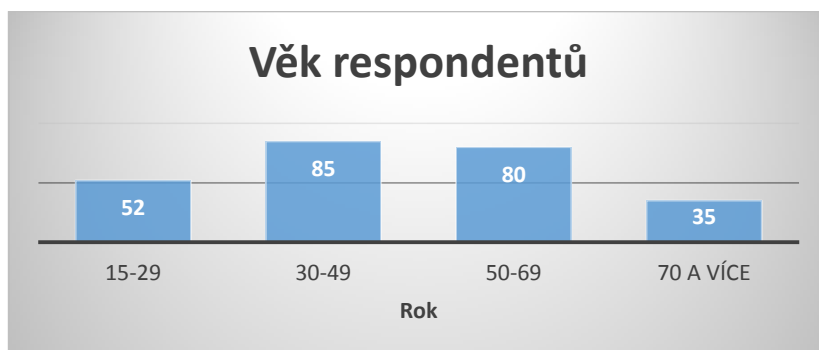

Obrázek 3: Jaké je Vaše pohlaví?

Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek č. 4: Věk respondentů.

Cílem bylo zjistit, jaký je věk respondentů. Můžeme si všimnout, že ve věku 15-29 let odpovídalo 52 respondentů, ve věku 30-49 let odpovídalo 85 respondentů, ve věku 50-69 let odpovídalo 80 respondentů a ve věku 70 a více 35 respondentů. To znamená, že zkoumaný vzorek přesně odpovídá rozdělení obyvatel v Jindřichově Hradci. Vyjádřeno absolutně.

Obrázek 4: Jaký je Váš věk?

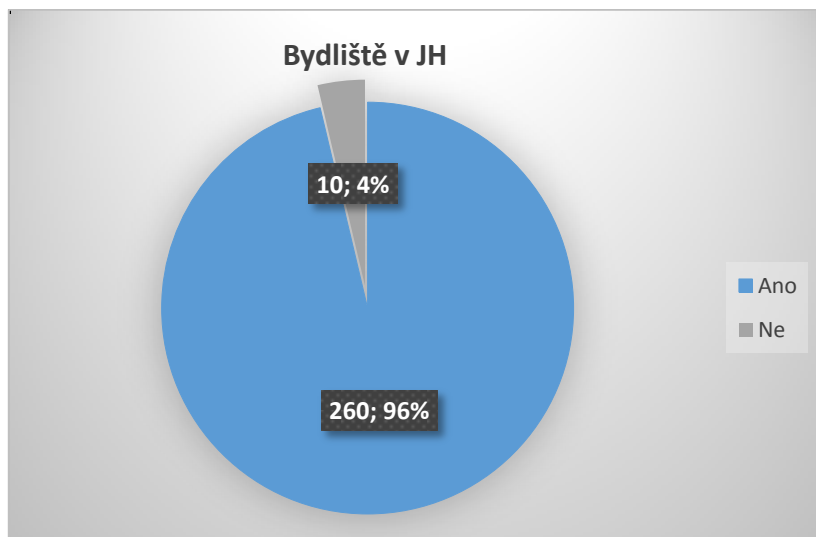
Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 5: Věk respondentů. Vyjádřeno absolutně a relativně

Věk	Absolutně	%
15-29	52	20,6
30-49	85	33,7
50-69	80	31,7
70 a více	35	18

Zdroj: Vlastní výzkum

V grafu č. 5 si můžeme všimnout, že 96 % respondentů bydlí v Jindřichově Hradci. Mohli tedy být zahrnuti do výzkumu. 10 respondentů, tedy 4% respondentů odpověděli, že v Jindřichově Hradci nebydlí. Nemohli být tedy zahrnuti do výzkumu a dále s nimi dotazování neprobíhalo. Aby nezkrášlovali výsledky, je počet těchto respondentů zahrnut pouze v tomto grafu, z předchozích grafů a tabulek byli odstraněni. Vyjádřeno absolutně a relativně.

Obrázek 5: Bydlíte v Jindřichově Hradci?

Zdroj: Vlastní výzkum

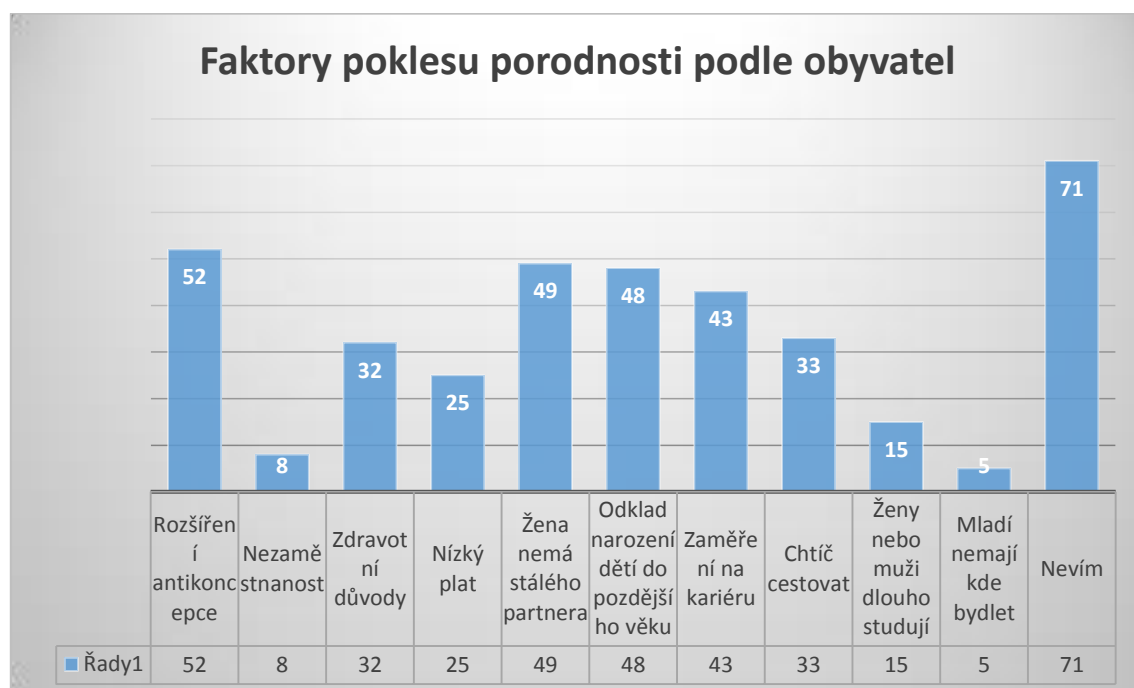
Obrázek č. 6: Zvýšila se, nebo se podle Vás snížila porodnost v Jindřichově Hradci od roku 1990?. Naprostá většina obyvatel Jindřichova Hradce se domnívá, že v Jindřichově Hradci porodnost klesla a to přesněji řečeno 97 %. 3 % obyvatel se domnívají, že se porodnost zvýšila. S těmito respondenty dále dotazování neprobíhalo, v rámci zachování počtu respondentů byli přesunuti vždy do položky „nevím“. Vyjádřeno absolutně a relativně.

Obrázek 6: Zvýšila, nebo se snížila podle Vás porodnost v Jindřichově Hradci od roku 1990?

Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek č. 7: Jaké jsou podle Vás faktory, které zapříčinily pokles porodnosti v Jindřichově Hradci? Důležité v této otázce bylo, aby respondent byl schopen vyjmenovat alespoň jeden faktor. Někteří respondenti řekli faktorů více, proto se počet faktorů nerovná počtu dotazovaných respondentů. Odpovědi respondentů byly rozřazeny do určitých množin, jelikož se jejich odpovědi shodovali, ale každý použil pro vymezení faktoru jiný název. Například pro rozšíření antikoncepce respondenti uváděli, že se více využívají antikoncepční pilulky, nebo že je více možností chránit se, než dříve. Vyjádřeno absolutně.

Obrázek 7: Jaké jsou podle Vás faktory, které zapříčinily pokles porodnosti v Jindřichově Hradci?

Zdroj: Vlastní výzkum

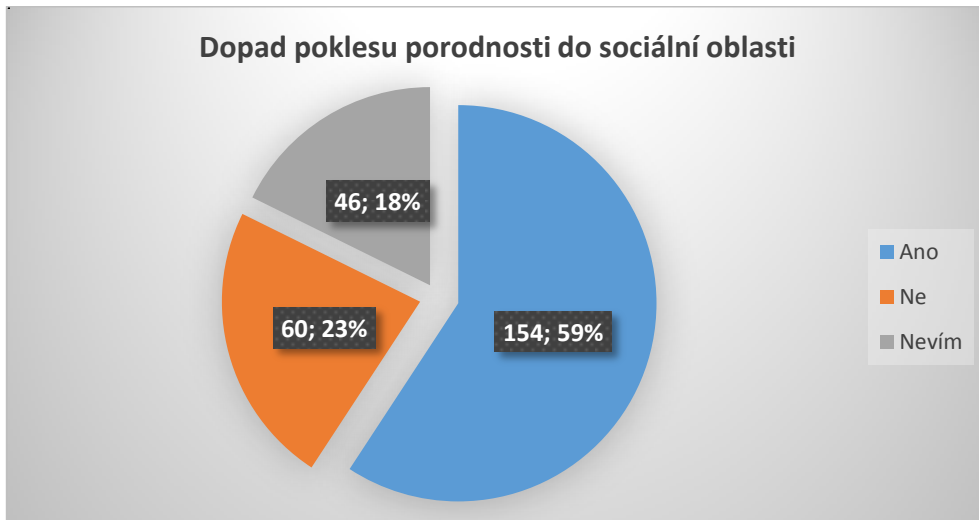
Tabulka 6: Počet obyvatel, kteří byli a nebyli schopni vymežit faktor poklesu porodnosti. Vyjádřeno absolutně a relativně.

V tabulce je možné si všimnout, že třetina respondentů nebyla schopna definovat žádný důvod, proč podle nich porodnost klesla.

	Absolutně	Relativně
Odpovědělo	189	72,7
Neodpovědělo	63	24,2
Celkem	260	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek č. 8: „Má podle Vás pokles porodnosti dopad na sociální sféru?“ testovala otázka č. 5. Úkolem této otázky bylo zjistit, zda podle obyvatel Jindřichova Hradce dopadá pokles porodnosti i do oblasti sociální. Graf znázorňuje, že celých 59 % respondentů si myslí, že má pokles porodnosti dopad do sociální oblasti, 23 % si toto nemyslí a 18 % neví. Odpovědi zobrazuje následující graf. Vyjádřeno absolutně a relativně.

Obrázek 8: Má podle Vás pokles porodnosti dopad na sociální sféru?

Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek č. 9: „Jaký má podle Vás pokles porodnosti dopad na sociální sféru?“ testovala otázka č. 6. Úkolem této otázky bylo zjistit, v čem obyvatelé Jindřichova Hradce spatřují dopad do sociální oblasti. Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v předchozí otázce odpověděli, že má podle nich pokles porodnosti dopad na sociální sféru, tedy 154 respondentů. Respondenti měli za úkol odpovědět alespoň jeden dopad. Nejčastěji se v odpovědích vyskytlo, že se zvyšuje počet osob, které využívají sociální služby. Dále také respondenti uváděli například, že je potřeba zřizovat nové ústavy sociální péče, že se zvyšují náklady potřebné na sociální sféru atd. Vyjádřeno absolutně.

Obrázek 9: Jaký má podle Vás pokles porodnosti dopad na sociální sféru?

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 7: Absolutní a relativní vyjádření počtu respondentů, podle určených odpovědí.

	Sledovaný ukazatel		K výběrovému souboru	
	Absolutně	Relativně	Absolutně	Relativně
Celkem respondentů	154	100	252	100
Počet zodpovězených	142	92,2	142	56
Počet bez odpovědi	12	7,8	12	4,7

Zdroj: Vlastní výzkum

4.2. *Povědomí obyvatel Jindřichova Hradce o některých konkrétních faktorech, které zapříčinily pokles porodnosti.*

Obrázek č. 10 ověřovala otázka č. 7 „Patří podle Vás rozšíření antikoncepce do faktorů poklesu porodnosti?“.

Rozšíření antikoncepce je v okrese Jindřichův Hradec vnímán jako velmi silný faktor poklesu porodnosti. Tento názor zastává 84 % výběrového souboru, opačný názor je významně menšinový. Vyjádřeno aboslutně a relativně.

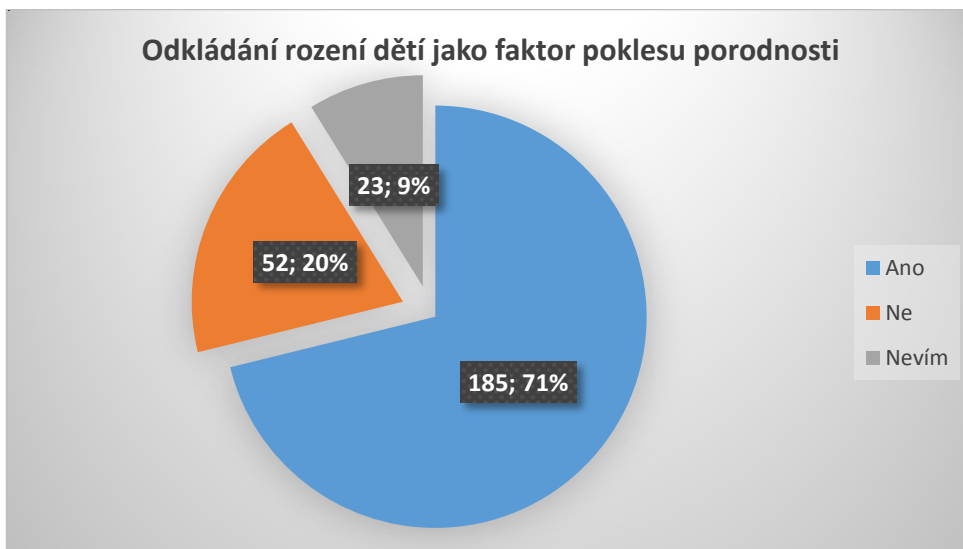

Obrázek 10: Patří podle Vás rozšíření antikoncepce do faktorů poklesu porodnosti?

Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek č. 11 testovala otázka č. 8: „Patří podle Vás odkládání rození dětí do vyššího věku do faktorů poklesu porodnosti?“.

Názor, že odkládání narození dětí patří do faktorů poklesu porodnosti podporuje menší počet respondentů, než v případě faktoru antikoncepce, ale převyšuje významně 50% výběrového souboru. Vyjádřeno absolutně a relativně.

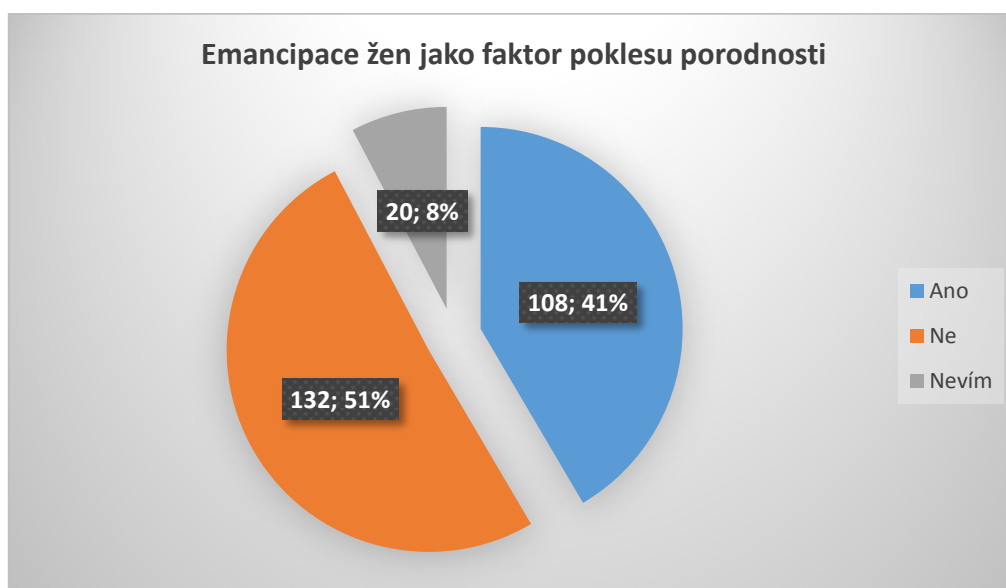

Obrázek 11: Patří podle Vás odkládání rození dětí do vyššího věku do faktorů poklesu porodnosti?

Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek č. 12 testovala otázka č. 9 „Patří podle Vás emancipace žen do faktorů, které zapříčinily pokles porodnosti?“.

Emancipaci žen, jako faktor poklesu porodnosti uvádí 41 % respondentů. Polovina respondentů a to 51 % se shodla na tom, že emancipace žen podle nich nepatří do faktorů poklesu porodnosti. 41 % respondentů si myslí, že emancipace žen patří do faktorů poklesu porodnosti a 8 % respondentů neodpovědělo. Vyjádřeno absolutně a relativně.

Obrázek 12: Patří podle Vás emancipace žen do faktorů, které zapříčinily pokles porodnosti?

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 9 se zaměřuje na rozdělení názoru na emancipaci jako faktor poklesu porodnosti z pohledu mužů a žen. Z tabulky si můžeme všimnout, že podle 46 žen a 62 mužů patří emancipace do faktorů poklesu porodnosti. Kladný názor tedy zastávají spíše muži, než ženy a to ve více než 50 % případů. Naopak 75 žen a 57 mužů odpovědělo, že si nemyslí, že do faktorů poklesu porodnosti patří emancipace žen. Záporný názor zastávají zase naopak více ženy než muži.

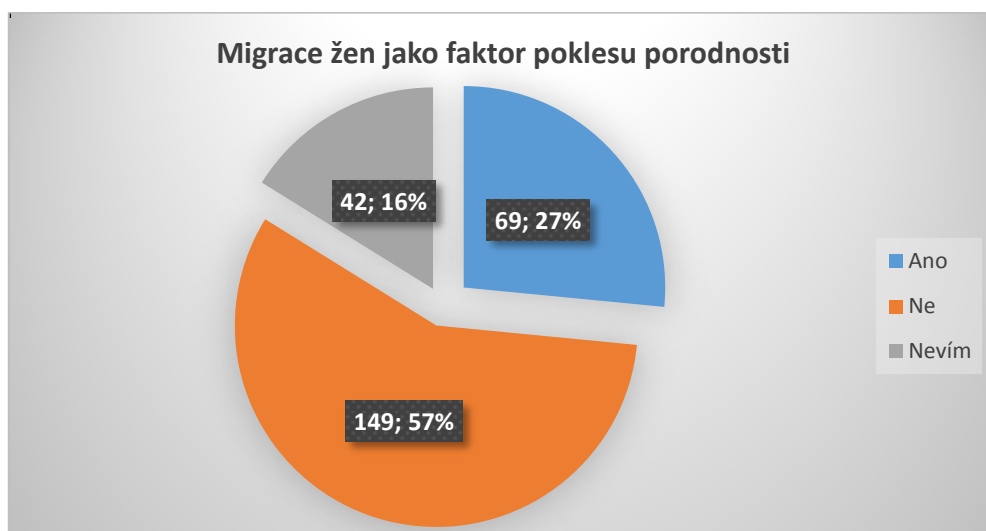
Tabulka 8: Rozdělení podle názoru žen a mužů. Vyjádřeno absolutně

	Ano	Ne	Nevím
Ženy	46	75	5
Muži	62	57	15

Zdroj: vlastní výzkum

Obrázek č. 13 testovala otázka č. 10 „Patří podle Vás migrace žen do faktorů, které zapříčinily pokles porodnosti?“.

Graf zaznamenává, že 57 % respondentů nepokládá migraci žen za faktor poklesu porodnosti. 27 % respondentů tento faktor spatřuje jako faktor poklesu porodnosti. A celých 16 % respondentů k tomuto faktoru nemá jasný názor. Vyjádřeno absolutně a relativně.

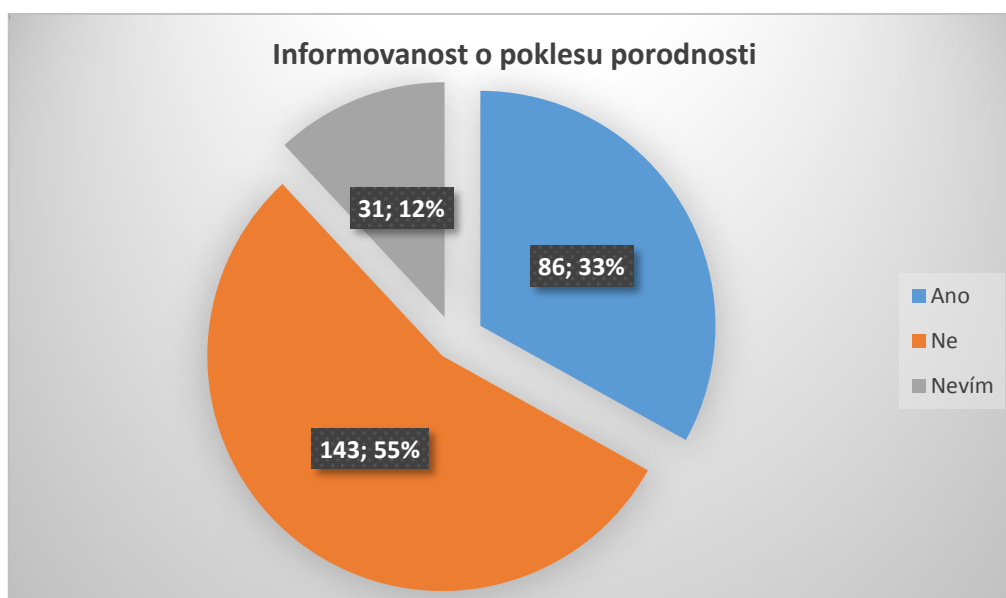
Obrázek 13: Patří podle Vás migrace žen do faktorů, které zapříčinily pokles porodnosti?

Zdroj: Vlastní výzkum

4.3. Zjistit, jakou potřebu mají obyvatelé Jindřichova Hradce být informováni o faktorech poklesu porodnosti.

Obrázek č. 14 testovala otázka č. 11 „Zdá se Vám, že jste dostatečně informováni o poklesu porodnosti ve Vašem městě?“.

Celých 55 % respondentů uvedlo, že nejsou dostatečně informováni o poklesu porodnosti. Naopak 33 % respondentů uvedlo, že jsou dostatečně informováni a 12 % využili odpověď „nevím“. Vyjádřeno absolutně a relativně.

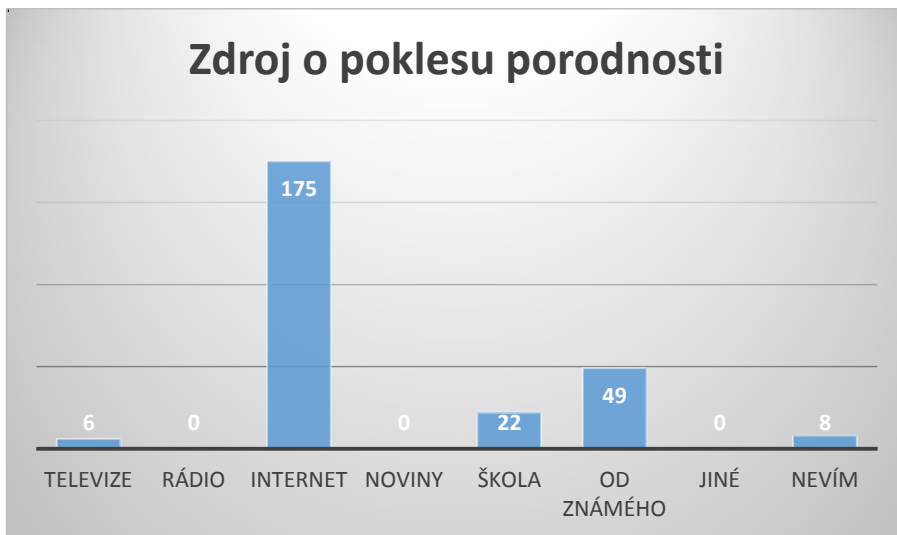

Obrázek 14: Zdá se Vám, že jste dostatečně informováni o poklesu porodnosti ve Vašem městě?

Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek č. 15 testovala otázka č. 12 „Z jakého zdroje jste se dozvěděl(a) o poklesu porodnosti?“.

Z tohoto grafu je jasně vidět, že naprostá většina respondentů je informována pomocí internetu. Veřejné sdělovací prostředky tedy hrají malou roli v informovanosti obyvatel o poklesu porodnosti, nebo o porodnosti jako takové. Vyjádřeno absolutně a relativně.

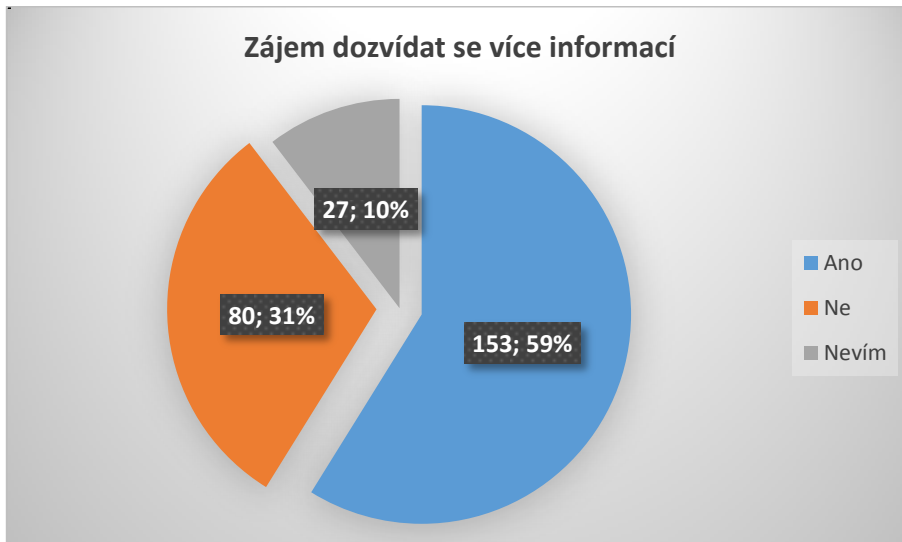

Obrázek 15: Z jakého zdroje jste se dozvěděl(a) o poklesu porodnosti?

Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek č. 16 testovala otázka č. 13 „Měl(a) byste zájem se v budoucnu dozvídat více informací ohledně poklesu a celkově porodnosti jako takové více?“.

59 % respondentů má zájem dozvídat se více informací o pokles porodnosti. Zajímavé je, že 31 % respondentů nemá zájem o více informací ohledně porodnosti. Otázkou je, zda si přijdou informováni dostatečně, nebo nemají zájem se o této problematice dozvědět více. Vyjádřeno absolutně a relativně.

Obrázek 16: Měl(a) byste zájem se v budoucnu dozvídat více informací ohledně poklesu a celkově porodnosti jako takové více?

Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek č. 17 testovala otázka č. 14: Napadá Vás nějaký způsob, jak by bylo možné veřejnost do budoucna více zainteresovat (začlenit) do problematiky poklesu porodnosti, jaký?

Z grafu je patrné, že naprostá většina respondentů nebyla schopna vymezit, jak by bylo možné veřejnost více informovat o poklesu porodnosti. 43 respondentů navrhli bezplatné prezentace, 35 jich uvedlo, že by uvítali informace na stránkách města. Vyjádřeno absolutně.

Obrázek 17: Napadá Vás nějaký způsob, jak by bylo možné veřejnost do budoucna více zainteresovat (začlenit) do problematiky poklesu porodnosti, jaký?

Zdroj: Vlastní výzkum

5 Verifikace hypotéz a diskuze

5.1 Verifikace hypotéz

První hypotézu testovala otázka č. 4: „Zvýšila, nebo se snížila podle Vás porodnost v Jindřichově Hradci od roku 1990?“

Celkový počet respondentů, kteří odpovídali na tuto otázku, byl 260. Počet obyvatel Jindřichova Hradce byl k 31. 12. 2017 - 21 460. Jelikož skutečný stav skladby obyvatelstva výběrového souboru, co se týká pohlaví a věku, odpovídá základnímu souboru (liší se maximálně o 2 % viz výše), je výběrový vzorek v porovnání k počtu obyvatelům 1:85. To znamená, že se dá předpokládat, že jedna odpověď respondenta, představuje pravděpodobně 85 odpovědí celkové populace v Jindřichově Hradci.

Jelikož výběrový soubor byl realizován pomocí náhodného výběru lze považovat názor respondentů za reprezentativní. Z výše uvedených předpokladů a konstrukce výběrového souboru vyplývá, že pokud získaná data budou definovat nějaký výstup a tento výstup bude významně překračovat 50 % shodných odpovědí lze usuzovat, že tento názor v populaci města Jindřichův Hradec převažuje a je validní. Pokud bude naopak většina populace nesouhlasit, bude testovaný znak (názor) negovat, to znamená, že pro něj bude méně než 45% výběrového souboru lze důvodně předpokládat, že názor není potvrzen a že většina populace má názor odlišný, nebo že testovaný znak má nižší významnost. Pokud se testovaný znak blíží k 60 % je předpokládáno, že se znak potvrdil, pokud se naopak klesá (blíží se) k 40 % že se znak nepotvrdil.

Tabulka 9: Verifikace hypotézy 1. Absolutně a relativně vyjádřeno.

	Skutečné odpovědi respondentů	Předpokládané odpovědi města JH	%
Snížila	252	21 420	96,9
Zvýšila	8	680	3,1

Zdroj: Vlastní výzkum

Díky tabulce je tedy možné předpokládat, že pokud by odpovídali všichni obyvatelé Jindřichova Hradce tedy 21 460, celých 20 916 by odpovědělo, že se porodnost od roku 1990 snížila a 664 obyvatel by odpovědělo, že se porodnost zvýšila. Jelikož v rámci výběrového souboru byla odpověď obyvatel města Jindřichův Hradec v 96, 9 % případů, že porodnost se snížila, lze s velkou mírou jistoty předpokládat, že hypotéza 1: Obyvatelé Jindřichova Hradce jsou obeznámeni s poklesem porodnosti v tomto městě, se potvrdila.

Druhou hypotézu testovala otázka č. 5 „Má podle Vás pokles porodnosti dopad na sociální sféru? Na tuto otázku odpovídalo 260 respondentů.

Tabulka 10: Verifikace hypotézy 2. Absolutní a relativní vyjádření.

	Skutečné odpovědi respondentů	Předpokládané odpovědi obyvatel JH	%
Ano	154	13090	58,1
Ne	60	5100	23,1
Nevím	46	3910	17,7

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky je možné usuzovat, že pokud by odpovídali všichni obyvatelé Jindřichova Hradce, nejčastěji by se shodli na tom, že má pokles porodnosti dopad na sociální sféru. Takto by mohlo odpovědět 13 090 obyvatel. Počet obyvatel, kteří by odpověděli, že pokles porodnosti nemá dopad do sociální sféry, by předpokladem mohlo být 5 100. Vysoký počet také můžeme předpokládat u odpovědi nevím a to 3 910 obyvatel.

Vzhledem ke skutečnosti, že počet kladných odpovědí dosahuje téměř 60 % výběrového souboru, lze považovat výrok tvořící hypotézu 2 za pravdivý a převažující. Rovněž i pro to, že negativních odpovědí je pouhých 23 % a zbytek populace se k tomuto tématu neumí vyjádřit. Hypotézu č. 2 lze tedy považovat rovněž za prokázanou.

Třetí hypotézu testovala otázka č. 5 „Jaké jsou podle Vás faktory, které zapříčinily pokles porodnosti v Jindřichově Hradci?“.

Tabulka 11: Verifikace hypotézy 3. Absolutní a relativní vyjádření.

	Skutečný stav	Předpokládaný stav	%
Rozšíření antikoncepce	52	4 420	20
Žena nemá stálého partnera	49	4 165	18,8
Odklad narození dětí do pozdějšího věku	48	4 080	18,4
Zaměření na kariéru	43	3 655	16,5
Chtíč cestovat	33	2 805	12,6

Zdroj: Vlastní výzkum

V tabulce je zaznamenán počet odpovědí, které se objevovaly nejčastěji. Respondenti měli možnost v této otázce sami uvést, jaké vlivy podle nich zapříčinily pokles porodnosti. Můžeme si všimnout, že rozšíření antikoncepce se objevuje ve 20 % odpovědí. Vysoké procento odpovědí má také faktor, že žena nemá stálého partnera a to 18,8 %, odklad rození dětí do vyššího věku celých 18,4 %, zaměření na kariéru 16,5 % a tak dále. Ve světle těchto odpovědí není možné určit, že se obyvatelé nejvíce shodli, že antikoncepce patří do faktorů poklesu porodnosti a to proto, že další vlivy, které respondenti uváděli, se objevují v přípustných 2 % možné odchylky, kterou jsem popisovala výše.

Hypotéza 3: Obyvatelé Jindřichova Hradce se nejčastěji shodnou, že do faktorů poklesu porodnosti patří rozšíření antikoncepce, nebyla potvrzena.

Čtvrtou hypotézu testovala otázka č. 12: „Zdá se Vám, že jste dostatečně informován(a) o poklesu porodnosti ve Vašem městě?“.

Tabulka 12: Verifikace hypotézy 4. Absolutní a relativní vyjádření.

	Skutečný stav	Předpokládaný stav	%
Ano	86	7 310	33,1
Ne	143	12 155	55
Nevím	31	2 635	11,9

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka ukazuje, že respondenti nejčastěji odpověděli, že nejsou dostatečně informováni o porodnosti a faktorech, které pokles zapříčinily. Přesně se na tomto tvrzení shodlo 143 respondentů. Dá se tedy předpokládat, že pokud by odpovídali všichni obyvatelé Jindřichova Hradce, tuto odpověď bychom zaznamenali 12 155 krát, to je 55 %. Odpověď, kdy respondenti uvedli, že jsou dostatečně informováni, bychom mohli zaznamenat 7 310 krát. Nezanedbatelné je i číslo 2 635, které představuje počet respondentů, kteří se k tomuto tématu nedokáží vyjádřit. S ohlednutím na výše zmíněné informace je tedy možné říci, že hypotéza 4 „Obyvatelé Jindřichova Hradce se shodnou, že nejsou dostatečně informováni o porodnosti a o faktorech působících na pokles porodnosti“ se potvrdila, a to z toho důvodu, že 55 % respondentů se v tomto ohledu shodlo, stále jsou tato čísla o necelých 20 % vyšší než opačné tvrzení.

5.2. Diskuze

Hlavním cílem bylo zjistit, jaké povědomí mají obyvatelé města Jindřichův Hradec o poklesu porodnosti, o faktorech, které pokles porodnosti zapříčinily, o povědomí dopadu do sociální oblasti a informovanosti. Hlavní cíl byl rozdělen do 3 dílčích cílů, které ověřovaly 4 stanovené hypotézy.

Prvním dílčím cílem bylo zjistit, jaké povědomí mají obyvatelé Jindřichova Hradce o poklesu porodnosti v jejich městě a zda podle nich dopadá pokles porodnosti i na sociální sféru, případně jak. Pokud se zaměřím na povědomí obyvatel Jindřichova

Hradce o poklesu porodnosti, naprostá většina obyvatel odpověděla, že porodnost od roku 1990 klesla. Pouze 8 respondentů, tedy 3 % z dotazovaných odpověděly, že se porodnost zvýšila. V rámci zachování počtu respondentů byli vždy přesunuti do položky „nevím“. U dopadu poklesu porodnosti na sociální sféru nebyl tak jasný výsledek jako u předchozího podcíle. To, že má pokles porodnosti dopad na sociální sféru, odpovědělo 59 % respondentů, tedy 154. 23 % respondentů bylo toho názoru, že pokles porodnosti nemá vliv na sociální oblast a 18 % se k tomu neumělo vyjádřit. Ze 154 respondentů, kteří odpověděli, že má pokles porodnosti vliv na sociální oblast, dalších 12 neřeklo jaký. Podle mého názoru znamená toto zjištění značný problém. Porodnost jako sociální problém, je zapotřebí si uvědomit a více se na něj zaměřit. Pokles porodnosti má totiž významné dopady na sociální sféru. Na společnost spadá kvůli poklesu porodnosti sociální problém. Rodí se méně dětí, tím pádem se snižuje počet ekonomicky aktivních lidí, kteří přispívají do státního rozpočtu, méně lidí se tedy podílí na sociální politice státu. Snižuje se také solidarita mezi mladými a staršími. S tím souhlasí i ČSÚ (2017) a uvádí, že odkládání narození dítěte do vyššího věku má za následek pokles úhrnné plodnosti. Pokud se zaměřím na stárnoucí společnost, o které literatura také hovoří, bude mít na svědomí vzrůstající počet seniorů, kteří budou potřebovat zajistit větší sociální jistoty, ať už se jedná o důchodové systémy, domovy pro seniory, příspěvky na péči, příspěvky na zvláštní pomůcky a tak dále. Bude potřeba více kvalifikovaných pracovníků v sociální sféře, kterých je troufám si napsat málo i dnes. Zvýší se tím tak výdaje státu, které bude muset vynaložit na sociální sféru. Problém se projeví i v nemocničním systému, kde se bude muset zvýšit počet paliativních lůžek, lůžek následné péče, dlouhodobě ležící a rehabilitační centra. Objeví se také rodiny, které nabízenou péči nebudou chtít využít a budou se chtít o seniora postarat. S tím souvisí to, že budou odcházet ze zaměstnání, začnou využívat dalších státem nabízených dávek. Lidé by měli být schopni zamyslet se nad touto problematikou a uvědomovat si, že pokles porodnosti má za následky mnohem vyšší dopady do sociální sféry, než se na první pohled může zdát. Tento dílčí cíl testovaly dvě hypotézy a to: Obyvatelé Jindřichova Hradce jsou obeznámeni s poklesem porodnosti v tomto městě. Obyvatelé Jindřichova Hradce se shodnou, že má pokles porodnosti dopad na sociální sféru. Obě hypotézy se podařilo potvrdit.

Druhý dílčí cíl se zaměřoval přímo na konkrétní faktory, které pokles porodnosti zapříčinily. Použila jsem otevřenou otázku, kde měli respondenti možnost uvést faktor,

podle jejich uvážení. Nejčastěji se objevila odpověď „nevím“ a to přesně 63 krát. Pak se odpovědi lišily pouze o pár hlasů, není tedy možné určit, jaký faktor vidí obyvatelé Jindřichova Hradce jako hlavní. Zařazují do nich například rozšíření antikoncepce, odpovědělo tak 20 % respondentů. Díky antikoncepci je ženám umožněno plánované rodičovství. To znamená, že je pro ně možné, aby si samy určily, kdy budou dítě mít. Spousta žen na mateřství totiž nemusí být hned po dosažení plnoletosti připravena. Některé ještě žijí ve společné domácnosti s rodiči, nemají vlastní příjmy, jiné stále studují, cestují a tak dále. Ženy mají ale také možnost zůstat díky antikoncepci bezdětné. Pokud se žena rozhodne, že dítě nechce, z jakéhokoliv subjektivního důvodu, antikoncepce ji to umožní. S tím souhlasí i Možný (2002), který uvádí, že antikoncepce způsobila jistou revoluční změnu, kdy žena může rozhodovat, kdy dítě bude mít a zda ho vůbec chce. Jak uvádí i Rychtaříková (2010), spotřeba antikoncepce vzrostla jen mezi lety 1989 – 2008 až desetkrát. Zajímavé je, že literatura často uvádí rozšíření antikoncepce, s kterou spojuje i interrupci. Ani jeden respondent však jako důvod poklesu porodnosti nespatřuje možnost interrupce. Tento důvod se totiž v odpovědích ani jednou neobjevil. Je tedy možné, že veřejnost vnímá tento faktor ne jako prevenci, ale řešení možné příčiny. Tento výzkum souhlasí s tvrzením ČSÚ (2008), kde se můžeme dočíst, že počet interrupcí stále klesá, hlavně díky rozšíření antikoncepce. S tím se ztotožňuje i Matoušek (2003), který ve své knize uvádí, že se Česká republika snaží o to, aby byly interrupční zákroky zdraženy a naopak zlevněny nebo dotovány antikoncepční pomůcky. Faktor, který respondenti dále uvádějí, se týká toho, že žena nemá stálého partnera. Takto odpovědělo 49 respondentů. Tento fenomén je poněkud nový a ukazuje, že ženy potřebují stálého a zodpovědného partnera, aby s ním mohly mít dítě, přes obecné proklamace o tom, že žití singl je normální, toto významně podporuje partnerské vztahy a ukazuje jejich krizi v současnosti jako důvod poklesu porodnosti. Literatura často uvádí jako faktor poklesu porodnosti nesezdané soužití. Podle Vítečkové a Brabcové (2010) se od počátku 90. let se trend nesezdaného soužití začíná stále více rozšiřovat a v současnosti se stává tento trend stále populárnější a dochází i ke změně pohledu veřejnosti. Někteří obyvatelé Jindřichova Hradce tedy nestojí za názorem, že by faktorem poklesu porodnosti bylo nesezdané soužití, ale přímo žití single. Jako další faktory poklesu porodnosti respondenti uváděli odklad rození dětí do pozdějšího věku, zaměření na kariéru, chtíč cestovat, zdravotní důvody, dlouhé studium, nízké platy, nezaměstnanost, mladí nemají kde bydlet. Faktorům, které

zapříčinily pokles porodnosti, jsem v dotazníku věnovala pozornost ještě jednou, kdy jsem obyvatele oslovila přímo s konkrétními faktory a zajímala se, zda podle nich patří do faktorů poklesu porodnosti. První faktor, o který jsem se zajímala, byla emancipace žen. Zajímavé je, že se tento faktor „Zaměření na kariéru“ objevil v otevřené otázce, ale v otázce uzavřené se ukázalo, že obyvatelé tento faktor spíše nepovažují za důvod poklesu porodnosti. Odpovědělo tak 51 % respondentů. Otázkou tedy je, zda obyvatelé vidí rozdíl mezi emancipací žen a zaměřením žen na kariéru, jak uváděli v otevřené otázce. Je totiž možné, že zaměření žen na kariéru nespojují s emancipací žen jako takovou. Ze 49 % respondentů, kteří odpověděli, že podle nich emancipace žen patří do faktorů poklesu porodnosti, bylo více než 30 % kladných odpovědí mužů. To je v rozporu s Elhstainovou (1999), která uvádí, že muži mají názor takový, že pokud by se žena chtěla vyrovnat mužům, nebudou schopni si poté vytvořit vlastní identitu.

Další otázka byla zaměřená na rozšíření antikoncepce, respondenti zde v 84 % případů odpověděli, že podle nich patří rozšíření antikoncepce do faktorů poklesu porodnosti. Pokud tedy respondentům dáme možnost vyjádřit se k faktorům poklesu porodnosti, není jejich názor zcela jasný, zřejmě z toho důvodu, že jsou o faktorech málo informováni, pokud jim ale vymezíme vybraný faktor, jejich odpovědi se mohou lišit.

U tohoto dílčího cíle se testovala hypotéza 3: Obyvatelé Jindřichova Hradce se nejčastěji shodnou, že do faktorů poklesu porodnosti patří rozšíření antikoncepce. Tato hypotéza vzhledem k výše uvedeným skutečnostem, kdy obyvatelé nebyli sami nejčastěji schopni určit rozšíření antikoncepce jako faktor poklesu porodnosti, byla vyvrácena.

Třetí dílčí cíl se zaměřoval na informovanost obyvatel Jindřichova Hradce o poklesu porodnosti, přesněji řečeno se zaměřoval na to, zda se obyvatelům zdá, že jsou dostatečně informováni, zda by uvítali, aby se k nim dostávalo více informací a případně jak. Respondenti nejčastěji odpověděli, že nejsou dostatečně informováni o poklesu porodnosti a tak odpovědělo 57 %. Nejvíce si získávají informace sami na internetu, od známých, ze školy, nebo minimálně z televize. U této otázky je jasně vidět neznalost technických vymožeností starší generací. Ve věku 70+ totiž nebyl ani jeden respondent, který by si informace získával na internetu. Pokud tedy bude v budoucnu probíhat osvěta obyvatel o poklesu porodnosti, nemělo by se zapomenout na starší generaci, která má zájem dozvědět se tyto informace, ale nerozumí technice dnešní doby.

Celých 153 respondentů, tedy 61 % odpovědělo, že mají zájem se dozvědět více informací, ale naprostá většina a to 153 ze všech dotazovaných neuměli odpovědět, jak by se k nim více informací mohlo dostávat. U tohoto dílčího cíle je zajímavé, že většina respondentů určila, že porodnost klesla, většina byla schopna zmínit faktor poklesu porodnosti, respondenti věděli, že má pokles porodnosti vliv na sociální sféru a z mého pohledu autorky práce se zdá, že jsou obyvatelé informováni dostatečně. Informováni jsou ale především díky vlastní iniciativě, namísto iniciativy státní sféry.

Tento dílčí cíl testovala hypotéza 4: Obyvatelé Jindřichova Hradce se nejvíce shodnou, že nejsou dostatečně informováni o porodnosti a o faktorech působících na pokles porodnosti. Tato hypotéza byla potvrzena.

6 Závěr

Ke splnění stanoveného cíle jsem použila odbornou literaturu, statistiky a dotazníkové šetření.

Výzkumnou částí se zabývá čtvrtá kapitola bakalářské práce. Cílem výzkumné části bylo zjistit, jaké mínění mají obyvatelé města Jindřichův Hradec o poklesu porodnosti a faktorech, které pokles porodnosti zapříčinily, o dopadech faktorů poklesu porodnosti na sociální sféru a o informovanosti obyvatel. Hlavní cíl byl rozdělen na tři dílčí díle, které byly zpracovány do 4 hypotéz.

Prvním dílčím cílem bylo zjistit, jaké povědomí mají obyvatelé Jindřichova Hradce o poklesu porodnosti v Jindřichově Hradci a zda podle nich dopadá pokles porodnosti i na sociální sféru, případně jak. Tento dílčí cíl byl testován dvěma hypotézami a to: H1: Obyvatelé Jindřichova Hradce jsou obeznámeni s poklesem porodnosti v tomto městě. H2: Obyvatelé Jindřichova Hradce se shodnou, že má pokles porodnosti dopad na sociální sféru.

Druhým dílčím cílem bylo zjistit povědomí obyvatel Jindřichova Hradce o vybraných faktorech, které zapříčinily pokles porodnosti. Tento dílčí cíl testovala hypotéza H3: Obyvatelé Jindřichova Hradce nejčastěji určí, že do faktorů poklesu porodnosti patří rozšíření antikoncepce.

Třetím dílčím cílem bylo zjistit, jak jsou obyvatelé Jindřichova Hradce informováni o poklesu porodnosti. Tento dílčí cíl testovala H4: Obyvatelé Jindřichova Hradce se shodnou, že nejsou dostatečně informováni o porodnosti a o faktorech působících na pokles porodnosti.

H1, H2 a H4 byly potvrzeny. H3 byla vyvrácena. Cíl i dílčí cíle byly naplněny. Výsledky práce by měly především informovat o tom, jaké má veřejnost mínění o poklesu porodnosti a zda je schopna se nad touto problematikou zamyslet a uvést důvody, které pokles porodnosti zapříčinily. Tématem se zabývám z toho důvodu, že se týká každého z nás. Je potřeba o tomto tématu mluvit a hledat možná opatření, jak zvýšit porodnost do budoucna.

7 Seznam použitých zdrojů

Monografie:

1. ABRAMS, L., 2005. *Zrození moderní ženy: Evropa 1789-1918*. Přeložil Eva LAJKEPOVÁ. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 80-7325-060-8.
2. AZNAR, Juan, Julio TUDELA a Justo AZNAR., 2017. Analysis of the truth in advertising on the efficacy provided by assisted reproduction clinics. *Acta Bioéthica* [online]. **23**(2), 311-325 [cit. 2018-04-05]. ISSN 07175906.
3. BARTOŇOVÁ, D., 2010. *Demografická situace České republiky: proměny a kontexty 1993-2008*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON),. ISBN 978-80-7419-024-7.
4. COLLIER, P., 2017. *Exodus: jak migrace mění náš svět*. Přeložil Blanka BOBOKOVÁ, přeložil Vincent RICHARDS. Praha: Libri. ISBN 978-80-7277-557-6.
5. DISMAN, M., 2008. *Jak se vyrábí sociologická znalost. Příručka pro uživatele*. Vyd. 3. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-0139-7.
6. DISMAN, M., 2011. *Jak se vyrábí sociologická znalost. Příručka pro uživatele*. Vyd. 4. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1966-8.
7. ELSHTAIN, J. B., 1999. *Veřejný muž, soukromá žena: ženy ve společenském a politickém myšlení*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku. ISBN 80-86130-07-x.
8. FIALOVÁ, L., 2000. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-87-7.
9. HARTZ, P., 2003. *Job revolution: nové trendy ve světě práce*. Praha: Management Press. ISBN 80-7261-067-8.
10. HEINO, Anna, Mika GISSLER, Ashna D. HINDORI-MOHANGOO, et al., 2016. Variations in Multiple Birth Rates and Impact on Perinatal Outcomes in Europe. *PLoS ONE* [online]. **11**(3), 1-15 [cit. 2018-04-05]. DOI: 10.1371/journal.pone.0149252. ISSN 19326203.
11. JANDOUREK, J., 2009. *Úvod do sociologie*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-644-5

12. KACZOR, P., 2011. *Trh práce, pracovní migrace a politika zaměstnanosti ČR po roce*. 1. vyd. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1930-2.
13. KALIBOVÁ, K., PAVLÍK Z. a VODÁKOVÁ A., 2009. *Demografie (nejen) pro demografy*. 3. přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-012-4.
14. KLUFOVÁ, R., 2008. *Základy demografie*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta. ISBN 978-80-7394-125-3.
15. KLUFOVÁ, R., POLÁKOVÁ Z., 2010. *Demografické metody a analýzy: demografie české a slovenské populace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-546-5.
16. KOSCHIN, F., 2005. *Demografie poprvé*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica. ISBN 80-245-0859-1.
17. KUCHAROVÁ V., TUČEK M., 1999. *Sociálně ekonomické souvislosti rodinného chování mladé generace v České republice*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, Sociologický ústav AV ČR
18. LIESSMANN, Konrad Paul. 2008. *Teorie nevzdělanosti: omyly společnosti vědění*. Praha: Academia. XXI. století. ISBN 978-80-200-1677-5.
19. MAREŠ, P., 2002. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 3., upr. Praha: Sociologické nakladatelství. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-08-3.
20. MARU, Sheela, Alex Harsha BANGURA, Pooja MEHTA, et al., 2017. Impact of the roll out of comprehensive emergency obstetric care on institutional birth rate in rural Nepal. *BMC Pregnancy* [online]. **17**, 1-9 [cit. 2018-04-05]. DOI: 10.1186/s12884-017-1267-y. ISSN 14712393.
21. MATOUŠEK, O., 2003. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-19-9.
22. MOŽNÝ, I. 2002. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-624-1.
23. PAVLÍK, Z., a KALIBOVÁ K., (eds.) 2005. *Mnohojazyčný demografický slovník: český svazek*. 2. vyd. Praha: Česká demografická společnost. Acta demographica, 15. ISBN 80-239-4864-4.

24. VACULÍK, J., 2002. *Poválečná reemigrace a usídlování zahraničních krajanů*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-2818-1.
25. VÍTEČKOVÁ, M., BRABCOVÁ I., 2010. Nesezdané soužití – součást proměny rodiny. *Kontakt*. České Budějovice. 12. 488-489. ISSN 1212-4117
26. RABUŠIC, L., 1995. *Česká společnost stárne*. Brno: Masarykova univerzita. Rubikon (Masarykova univerzita). ISBN 80-210-1155-6.
27. ROUBÍČEK, V., 1997. *Úvod do demografie*. Praha: Codex Bohemia. ISBN 80-85963-43-4.
28. RYCHTAŘÍKOVÁ, J., KUCHAROVÁ V. ed., 2008. *Rodina, partnerství a demografické stárnutí*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta. ISBN 978-80-86561-52-3.
29. SINGLY, F. de., 1999. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál. ISBN 8071782491.
30. SONG, Ju-Eun, Jeong-Ah AHN, Sun-Kyoung LEE a Eun Ha ROH., 2018. Factors related to low birth rate among married women in Korea. *PLoS ONE* [online]. **13**(3), 1-11 [cit. 2018-04-05]. DOI: 10.1371/journal.pone.0194597. ISSN 19326203.
31. ŠPROCHA, Branislav, Luděk ŠÍDLO, Gabriela NOVÁKOVÁ a Anna ŠTASTNÁ., 2016. Kohortní změny v koncentraci plodnosti v Česku a na Slovensku. *Sociologia* [online]. **48**(5), 474-499 [cit. 2018-04-05]. ISSN 00491225
32. ŠUBRT, J., 1998. *Kapitoly ze sociologie veřejného mínění: teorie a výzkum ovlivňování okolí*. Vyd. 1. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-522-1
33. STOJANOV, R., 2014. *Životní prostředí, změna klimatu a obyvatelstvo: migrace jako adaptace?*. Brno: Centrum výzkumu globální změny, Akademie věd České republiky. ISBN 978-80-87902-02-8.
34. VAN DE KAA, D., 1999. *European Populations: Unity in Diversity. Vol.1., Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, Boston and London*. ISBN 0-7923-5838-4
35. VANDESCHRICK, CH., 2000. *Demografická analýza*. Praha: ČKD Služby, a.s. ISBN 80-902686-4-1
36. VAVREJNOVÁ, M., 2011 *Migrace obyvatelstva jako faktor ekonomického rozvoje: (zvláště v oblasti Evropské unie a České republiky)*. Praha:

Národohospodářský ústav Josefa Hlávky. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). ISBN 978-80-86729-66-4.

Elektronické zdroje:

1. *Vývoj nezaměstnanosti od července 2014*. 2018. [online]. Integrovaný portál MPSV [cit. 2017-11-29] Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/vyvoj_od_072004/?_piref37_240420_37_240419_240419.next_page=%2Findex.do&_piref37_240420_37_240419_240419.statse=2000000000011&_piref37_240420_37_240419_240419.statisk=2000000000017&_piref37_240420_37_240419_240419.send=send&_piref37_240420_37_240419_240419.stat=2000000000018&_piref37_240420_37_240419_240419.obdobi=I&_piref37_240420_37_240419_240419.uzemi=1000&ok=Vybrat
2. *Nesezdaná soužití*, 2014. [online]. Český statistický úřad. [cit. 2018-03-07] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/a50041548c>
3. *Statistická ročenka Jihočeského kraje*, 2017. [online]. Český statistický úřad. [cit. 2018-03-04] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvateľstvo-14px3qt699>
4. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – 4. Čtvrtletí 2017*, 2018. [online]. Český statistický úřad. [cit. 2018-04-16] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-4-ctvrtleti-2017>
5. *Vývoj obyvatelstva České republiky, Migrace*, 2015. [online]. Český statistický úřad. [cit. 2017-11-29] Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32853359/1300691607.pdf/3455b86d-2372-426e-aa20-a65fb5862217?version=1.0>
6. *Statistický bulletin – Jihočeský kraj – 2. čtvrtletí, Dlouhodobý vývoj porodnosti v Jihočeském kraji*, 2008. [online]. Český statistický úřad. [cit. 2018-04-12] Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/13-3102-08-za_1__pololeti_2008-r__dlouhodobu_vyvoj_porodnosti_v_jihoceskem_kraji
7. *Vzdělávání dospělých v České republice – 2016*, 2018. [online]. Český statistický úřad. [cit. 2018-04-25]

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vzdelavani-dospelych-v-ceske-republice-2016>

8. KUČERA, M., *Propulační politika je krok správným směrem*, 2005. [online]. [cit. 2018-04-15] Dostupné z: <http://cepin.cz/cze/prednaska.php?ID=496>
9. *Bytové domácnosti*, 2014. [online]. Český statistický úřad. [cit. 2018-04-29] Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/czso/13-2130-03--5_2_bytove_domacnosti
10. *Vybrané údaje podle obcí v okrese*, 2019. [online]. Český statistický úřad. [cit. 2019-01-15] Dostupné z: <https://vdb.czso.cz>
11. *Jindřichův Hradec, Demografický vývoj*. 2019. [online]. Český statistický úřad. [cit. 2018-04-29] Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31548&u=__VUZEMI__43__545881#
12. *Počet a věkové složení obyvatel k 31. 12. podle obcí*. 2019. [online]. Český statistický úřad. [cit. 2019-04-05] Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/>

8 Seznam vyobrazení

Vyobrazení grafů:

Obrázek 1: Počet živě narozených dětí v ČR. Vyjádřeno absolutně.	31
Obrázek 2: Počet živě narozených dětí v Jindřichově Hradci. Vyjádřeno absolutně.	32
Obrázek 3: Odpovědi na otázku č. 1: „Jaké je Vaše pohlaví?“. Vyjádřeno absolutně a relativně.	35
Obrázek 4: Odpovědi na otázku č. 2: „Jaký je Váš věk?“. Vyjádřeno absolutně.	35
Obrázek 5: Bydliště v Jindřichově Hradci. Odpověď na otázku č. 3: „Bydlíte v Jindřichově Hradci?“. Vyjádřeno absolutně a relativně.	36
Obrázek 6: Odpovědi na otázku č. 4: „Zvýšila, nebo se snížila podle Vás porodnost v Jindřichově Hradci od roku 1990?“. Vyjádřeno absolutně a relativně.	37
Obrázek 7: Jaké jsou podle Vás faktory, které zapříčinily pokles porodnosti v Jindřichově Hradci?	38
Obrázek 8: Má podle Vás pokles porodnosti dopad na sociální sféru?	39
Obrázek 9: Jaký má podle Vás pokles porodnosti dopad na sociální sféru?	40
Obrázek 10: Patří podle Vás rozšíření antikoncepce do faktorů poklesu porodnosti? Vyjádřeno absolutně a relativně.	41
Obrázek 11: Patří podle Vás odkládání rození dětí do vyššího věku do faktorů poklesu porodnosti? Vyjádřeno absolutně a relativně.....	42
Obrázek 12: Patří podle Vás emancipace žen do faktorů, které zapříčinily pokles porodnosti? Vyjádřeno absolutně a relativně.....	43
Obrázek 13: Patří podle Vás migrace žen do faktorů, které zapříčinily pokles porodnosti? Vyjádřeno absolutně a relativně.....	44
Obrázek 14: Zdá se Vám, že jste dostatečně informováni o poklesu porodnosti ve Vašem městě? Vyjádřeno absolutně a relativně.	45
Obrázek 15: Z jakého zdroje jste se dozvěděl(a) o poklesu porodnosti? Vyjádřeno absolutně a relativně.	46
Obrázek 16: Měl(a) byste zájem se v budoucnu dozvídat více informací ohledně poklesu a celkově porodnosti jako takové více? Vyjádřeno absolutně a relativně.....	47

Obrázek 17: Napadá Vás nějaký způsob, jak by bylo možné veřejnost do budoucna více zainteresovat (začlenit) do problematiky poklesu porodnosti, jaký? Vyjádřeno absolutně.	48
---	----

Vyobrazení tabulek:

Tabulka 1: Zastoupení obyvatel Jindřichova Hradce v rámci vymezených kategorií. Vyjádřeno absolutně a relativně.	29
Tabulka 2: Zastoupení respondentů v rámci vymezených kategorií. Vyjádřeno absolutně a relativně.	29
Tabulka 3: Relativní počet narozených dětí ČR a JH.	33
Tabulka 4: Průměr 4 let	34
Tabulka 5: Věk respondentů. Vyjádřeno absolutně a relativně	36
Tabulka 6: Počet obyvatel, kteří byli a nebyli schopni vymezit faktor poklesu porodnosti. Vyjádřeno absolutně a relativně.	38
Tabulka 7: Absolutní a relativní vyjádření počtu respondentů, podle určených odpovědí.	40
Tabulka 8: Rozdělení podle názoru žen a mužů. Vyjádřeno absolutně	43
Tabulka 9: Verifikace hypotézy 1. Absolutní vyjádření.	49
Tabulka 10: Verifikace hypotézy 2. Absolutní vyjádření.	50
Tabulka 11: Verifikace hypotézy 3. Absolutní a relativní vyjádření.	51
Tabulka 12: Verifikace hypotézy 4. Absolutní a relativní vyjádření.	52

9 Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník

Příloha č. 1: Dotazník

Dobrý den, jmenuji se Diana Čizmadia a jsem studentkou Jihočeské univerzity, Zdravotně sociální fakulty obor Sociální práce ve veřejné správě. Obracím se na Vás se žádostí o vyplnění dotazníku, který je součástí výzkumu v oblasti poklesu porodnosti v Jindřichově Hradci. Vyplnění je dobrovolné a naprosto anonymní. Předem děkuji za Váš čas a spolupráci.

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

- a) Muž
- b) Žena

Otázka č. 2: Jaký je Váš věk?

- a) 15-29
- b) 30-49
- c) 50-69
- d) 70 a více

Otázka č. 3: Bydlíte v Jindřichově Hradci?“.

- a) Ano
- b) Ne

Pokud jste uved(a), že nebydlíte v Jindřichově Hradci, děkuji za ochotu, to byla poslední otázka.

Otázka č. 4: Zvýšila, nebo snížila se podle Vás porodnost v Jindřichově Hradci od roku 1990?

- a) Snížila
- b) Zvýšila

Pokud jste uvedl(a), že se porodnost zvýšila, děkuji za ochotu, to byla poslední otázka.

Otázka č. 5: Jaké jsou podle Vás faktory, které zapříčinily pokles porodnosti v Jindřichově Hradci?

Otázka č. 6: Má podle Vás pokles porodnosti dopad na sociální sféru?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

Pokud jste v otázce č. 6 uvedl(a) NE, pokračujte prosím na otázku č. 8.

Otázka č. 7: Jaký má podle Vás pokles porodnosti dopad na sociální sféru?

Otázka č. 8: Patří podle Vás rozšíření antikoncepce do faktorů poklesu porodnosti?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

Otázka č. 9: Patří podle Vás odkládání rození dětí do vyššího věku do faktorů poklesu porodnosti?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

Otázka č. 10: Patří podle Vás emancipace žen do faktorů, které zapříčinily pokles porodnosti?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

Otázka č. 11: Patří podle Vás migrace žen do faktorů, které zapříčinily pokles porodnosti?

- a) Ano
- b) Ne

c) Nevím

Otázka č. 12: Zdá se Vám, že jste dostatečně informován(a) o poklesu porodnosti ve Vašem městě?

a) Ano

b) Ne

c) Nevím

Otázka č. 13: Z jakého zdroje jste se dozvěděl(a) o poklesu porodnosti?

a) Televize

b) Rádio

c) Internet

d) Noviny

e) Škola

f) Od známého

Otázka č. 14: Měl(a) byste zájem se v budoucnu dozvídat více informací ohledně poklesu a celkově porodnosti jako takové více?

a) Ano

b) Ne

c) Nevím

Otázka č. 15: Napadá Vás nějaký způsob, jak by bylo možné veřejnost do budoucna více zainteresovat (začlenit) do problematiky poklesu porodnosti, jaký?

10 Seznam použitých zkratk

Viz – odkázání na zdroj

ÚP – Úřad práce

ČSÚ – Český statistický úřad